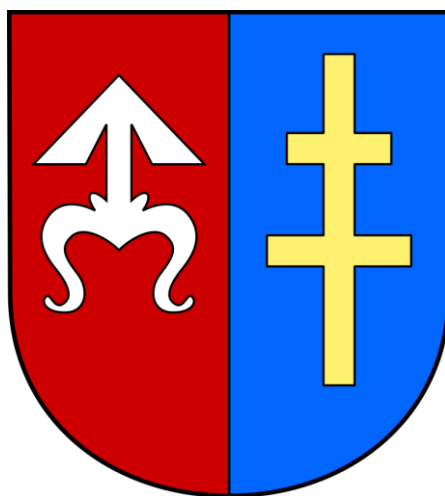

**STRATEGIA ROZWOJU
POWIATU SKARŻYSKIEGO
NA LATA 2021 - 2030**

Strategia Rozwoju Powiatu Skarżyskiego na lata 2021 – 2030

opracowana przez:

Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Usługowo – Handlowe „BaSz”

przy współpracy:

Starostwa Powiatowego w Skarżysku – Kamiennej

Spis treści

WPROWADZENIE.....	4
I. WNIOSKI Z DIAGNOZY STANU AKTUALNEGO POWIATU SKARŻYSKIEGO.....	5
1. Przestrzeń i środowisko.....	5
2. Społeczeństwo.....	16
3. Gospodarka.....	20
4. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA.....	23
5. Infrastruktura społeczna.....	24
6. Kultura.....	25
7. Sport i rekreacja.....	25
8. Analiza SWOT dla powiatu skarżyskiego.....	25
II. PLAN STRATEGICZNY POWIATU SKARŻYSKIEGO DO 2030 ROKU.....	31
1. Wizja powiatu skarżyskiego.....	31
2. Misja powiatu skarżyskiego.....	31
3. Cele strategiczne, cele operacyjne i kierunki działań.....	31
4. Spójność kierunków rozwoju powiatu skarżyskiego z kierunkami wynikającymi z dokumentów strategicznych wyższego szczebla.....	46
5. Obszary Strategicznej Interwencji określone w Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+ wraz z zakresem planowanych działań.....	52
6. Model struktury funkcjonalno – przestrzennej powiatu skarżyskiego – rekomendacje dla polityki przestrzennej.....	58
7. Uwarunkowania realizacji „Strategii Rozwoju Powiatu Skarżyskiego na lata 2021 – 2030”.....	60
7.1. System wdrażania oraz podmioty zaangażowane we wdrażanie „Strategii ...”.....	60
7.2. System monitorowania i ewaluacji „Strategii ...”.....	61
7.3. Partycypacja społeczna w procesie tworzenia „Strategii ...”.....	64
7.4. Środowiskowe uwarunkowania realizacji inwestycji ujętych w „Strategii ...”.....	65
8. Ramy finansowe i źródła finansowania.....	67
Spis tabel.....	69
Spis map.....	69
Załączniki.....	69

WPROWADZENIE

„Strategia Rozwoju Powiatu Skarżyskiego na lata 2021-2030” jest kluczowym elementem planowania rozwoju lokalnego. Jest to podstawowy instrument długofalowego zarządzania powiatem, który określa strategiczne kierunki jego rozwoju w perspektywie do 2030 r. „Strategia (...)” określa oczekiwany stan docelowy wyrażony w sformułowanej dla powiatu misji i wizji, jaki zamierza się osiągnąć poprzez realizację zdefiniowanych celów strategicznych, a w ich ramach celów operacyjnych i kierunków działań.

„Strategia (...)” jest odpowiedzią na nieustannie zmieniające się wewnętrzne i zewnętrzne warunki gospodarowania oraz wzrost konkurencyjności otoczenia. Umożliwia ona efektywne gospodarowanie własnymi, ograniczonymi, zasobami. Do zasobów powiatu należą: zasoby ludzkie i ich kondycja, stan infrastruktury społecznej i technicznej, stopień rozwoju gospodarczego i zagospodarowania przestrzeni, ale też środki finansowe.

Proces tworzenia „Strategii (...)” poprzedzony został analizą sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej powiatu. Opis aktualnego stanu w wymienionych obszarach zawiera „Diagnoza sytuacji przestrzennej, społecznej i gospodarczej powiatu skarżyskiego”, która jest załącznikiem do „Strategii Rozwoju Powiatu Skarżyskiego na lata 2021-2030”.

„Strategia (...)” ma na celu przedstawienie przyjętych planów strategicznych powiatu, w oparciu o jego zweryfikowany potencjał, zasoby oraz możliwości rozwojowe, w kontekście problemów i lokalnych potrzeb.

Jedną z przesłanek do opracowania niniejszego dokumentu jest potrzeba przyspieszenia rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu poprzez podejmowanie nowych wyzwań i konsekwentną realizację zaplanowanych działań. Realizacja zapisów „Strategii (...)” powinna przyczynić się do wzrostu atrakcyjności życia społeczno-gospodarczego i kulturalnego, aktywizować lokalną społeczność, a także zwiększać poczucie tożsamości z miejscem zamieszkania, pracy itp.

„Strategia Rozwoju Powiatu Skarżyskiego na lata 2021-2030” jest komplementarna z innymi dokumentami planistycznymi – strategicznymi obowiązującymi w powiecie oraz spójna z dokumentami wyższego rzędu, w szczególności ze Strategią Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+.

I. WNIOSKI Z DIAGNOZY STANU AKTUALNEGO POWIATU SKARŻYSKIEGO

1. Przestrzeń i środowisko

Położenie administracyjne i dostępność komunikacyjna powiatu skarżyskiego

Powiat skarżyski położony jest w północnej części województwa świętokrzyskiego, na pograniczu z województwem mazowieckim.

Rysunek 1. Położenie administracyjne powiatu skarżyskiego na tle województwa świętokrzyskiego

Powiat skarżyski graniczy z powiatami:

- od zachodu z powiatem koneckim (województwo świętokrzyskie),
- od wschodu z powiatem starachowickim (województwo świętokrzyskie),
- od południa z powiatem kieleckim (województwo świętokrzyskie),
- od północy z powiatem szydłowieckim (województwo mazowieckie).

Powierzchnia powiatu skarżyskiego wynosi 39 548,0 ha, co stanowi 3,38% powierzchni województwa świętokrzyskiego i 0,13% powierzchni kraju. Pod względem zajmowanej powierzchni jest to najmniejszy i najsilniej zurbanizowany powiat wśród wszystkich 13 powiatów województwa świętokrzyskiego.

Powiat skarżyski tworzy 5 gmin, tj.

- Gmina Bliżyn,
- Miasto i Gmina Suchedniów,
- Miasto Skarżysko – Kamienna,
- Gmina Łączna,
- Gmina Skarżysko Kościelne.

W przewadze są to gminy wiejskie, które łącznie zajmują ok. 65% całkowitej powierzchni powiatu skarżyskiego. Na terenie powiatu występują dwa ośrodki miejskie tj. Skarżysko – Kamienna (gmina miejska) oraz Suchedniów (gmina miejsko – wiejska). Miasto Skarżysko – Kamienna ma charakter usługowo – przemysłowy i w swoich granicach administracyjnych skupia wszystkie ważne dla funkcjonowania powiatu instytucje. Znajdują się tu m.in.: Sąd Rejonowy, Prokuratura Rejonowa, Powiatowy Urząd Pracy, Komenda Powiatowa Policji, Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej, Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna, Szpital Powiatowy im. Marii Skłodowskiej – Curie.

Pod względem powierzchni największą gminą powiatu jest Gmina Bliżyn.

Odległość od Skarżyska – Kamiennej do większych ośrodków miejskich mierzona w linii prostej wynosi: 32 km do Kielc, 120 km do Łodzi, 125 km do Warszawy, 121 km do Lublina, 133 km do Krakowa, 145 km do Rzeszowa i 160 km do Katowic.

Jednym z atutów powiatu skarżyskiego jest dobrze rozwinięta sieć komunikacyjna. Dobre połączenia transportowe są istotnym czynnikiem wpływającym na rozwój danego obszaru oraz zwiększenie zdolności do przyciągania kapitału. Przez teren powiatu przebiega droga ekspresowa S7, będąca trasą międzynarodową. Droga ta wiedzie z Gdańska do granicy ze Słowacją. Ponadto na kierunku wschód – zachód przez teren powiatu skarżyskiego przebiega droga krajowa 42 relacji Łódź – Skarżysko-Kamienna – Rzeszów, która łączy przemysłowe miasta północy województwa świętokrzyskiego. W obrębie powiatu droga krajowa 42 przebiega przez terytoria gmin: Bliżyn, Skarżysko – Kamienna (gdzie krzyżuje się z drogą ekspresową S7) oraz Skarżysko Kościelne.

Uzupełnieniem głównej sieci dróg, jaką tworzą droga ekspresowa S7 oraz droga krajowa 42 są:

- droga wojewódzka nr 751 (fragment turystycznej obwodnicy Gór Świętokrzyskich) o długości 7,2 km na terenie powiatu,
- sieć dróg powiatowych o łącznej długości 186,7 km,
- sieć dróg gminnych o łącznej długości 245,2 km.

Część dróg na terenie powiatu skarżyskiego z uwagi na niezadowalający stan nawierzchni a także infrastruktury okołodrogowej lub jej braku (np. chodniki) wymaga interwencji. Stwierdza się zatem konieczność budowy, rozbudowy i remontu infrastruktury drogowej.

Bardzo ważnym elementem układu komunikacyjnego na terenie powiatu są linie kolejowe, które przebiegają z północy na południe i z zachodu na wschód powiatu, tworząc na terenie miasta Skarżysko – Kamienna duży węzeł kolejowy (jeden z 11 największych w Polsce). Relacje linii kolejowych są następujące: Warszawa – Skarżysko-Kamienna – Kraków oraz Łódź – Skarżysko-Kamienna – Przemyśl. W obszarze infrastruktury kolejowej należy dążyć do tworzenia dogodnych połączeń kolejowych powiatu skarżyskiego z sąsiednimi województwami poprzez modernizację infrastruktury kolejowej na terenie powiatu skarżyskiego, co będzie mieć wpływ m.in. na skrócenie czasu przejazdu pociągów.

Dobra dostępność do szlaków komunikacyjnych, zarówno drogowych jak i kolejowych może sprzyjać lokowaniu inwestycji na terenie powiatu skarżyskiego i rozwojowi gospodarczemu tego obszaru. Położenie powiatu skarżyskiego względem głównych szlaków komunikacyjnych drogowych i kolejowych przedstawiono na mapie poglądowej w Załączniku nr 1 do niniejszej „Strategii ...” – *Diagnoza sytuacji przestrzennej, społecznej i gospodarczej powiatu*

skarżyskiego: rozdział 1.1. Położenie administracyjne i dostępność komunikacyjna powiatu skarżyskiego.

Zagospodarowanie terenu i obszary chronione

Większość gmin powiatu skarżyskiego to gminy wiejskie, które jak już wcześniej wspomniano, łącznie zajmują ok. 65% powierzchni powiatu. Zagospodarowanie tej części powiatu jest charakterystyczne dla obszarów wiejskich. Dominują tu tereny związane z gospodarką rolną oraz obszary leśne.

Poniżej przedstawiono opis zagospodarowania przestrzeni poszczególnych gmin wchodzących w skład powiatu skarżyskiego.

Gmina Skarżysko Kościelne

Gmina Skarżysko Kościelne pod względem geograficznym położona jest na obszarze Wyżyny Kielecko – Sandomierskiej, na granicy Wzgórz Koneckich z Przedgórzem Łżeckim, na obszarze Zagłębia Staropolskiego. Tereny gminy rozciągają się na obrzeżach Gór Świętokrzyskich, w dolinie Obszaru Chronionego Krajobrazu rzeki Kamiennej. Rejon Skarżyska Kościelnego należy do Podgórza Łżeckiego. Jest to teren dość nisko położony – o średniej wysokości 230 – 240 m n.p.m. z kulminacją na Grzybowej Górze – 254 m n.p.m. – w stosunku do otaczających go wysoczyzn.

W pobliżu gminy znajdują się ważne szlaki komunikacyjne, zarówno droga krajowa nr 7, a także ważny, jeden z największych towarowych węzłów kolejowych Skarżysko-Kamienna – Lipowe Pole, co daje możliwości rozwoju firm, dla których potrzebne są duże powierzchnie magazynowe i możliwości przeładunku towarów. W bezpośrednim sąsiedztwie znajduje się miasto Skarżysko-Kamienna, co ułatwia i zapewnia obsługę miejscowej ludności w zakresie instytucjonalnym i komunikacji zbiorowej.

Zagospodarowanie przestrzenne gminy jest typowe dla obszarów wiejskich. Wyróżnić można tu dwie główne strefy funkcjonalne. Pierwsza związana jest z gospodarką rolną. Funkcja ta dominuje w centralnej części gminy oraz częściowo zajmuje część północną. Pozostała część gminy (północna i południowa) związana jest z funkcją leśną.

Największy udział w strukturze użytkowania gruntów w gminie mają użytki rolne, które zajmują ok. 50,0% jej całkowitej powierzchni. Rolnictwo nie odgrywa jednak znaczącej roli w lokalnej gospodarce, przede wszystkim z uwagi na słabą jakość gleby. Drugim pod względem zajmowanej powierzchni sposobem zagospodarowania terenu Gminy Skarżysko Kościelne są grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione, które zajmują łącznie ponad 43,0% całkowitej powierzchni gminy. Lasy stanowią największą obszarowo bazę rekreacji codziennej, weekendowej i pobytowej.

Grunty zabudowane i zurbanizowane zajmują ok. 273 ha, co stanowi niewiele ponad 5% powierzchni gminy. Największa koncentracja zabudowy występuje w centralnej części gminy, gdzie jest też najwięcej użytków rolnych. Pozostałe grunty, w tym nieużytki zajmują niewiele ponad 1% całkowitej powierzchni gminy. Grunty pod wodami stanowią niecałe 0,5% powierzchni gminy.

Tereny pod działalność gospodarczą tj. produkcyjne, składowe, magazynowe zajmują znikomą część gminy i zlokalizowane są w rejonie Skarżyska Kościelnego. Tereny usług zarówno komercyjnych jak i niekomercyjnych zajmują nieznaczące powierzchnie i znajdują się w różnych częściach gminy.

Do atutów gminy niewątpliwie zaliczyć należy jej walory przyrodnicze. Położenie gminy na obrzeżach Gór Świętokrzyskich, w Obszarze Chronionego Krajobrazu Doliny Kamiennej, warunkuje dość znaczny potencjał turystyczny i rekreacyjny gminy. Połączenie walorów przyrodniczych z walorami kulturowymi decyduje o dużych możliwościach rozwoju turystyki. Te z kolei uzależnione są od stanu infrastruktury turystycznej, która aktualnie na terenie gminy wymaga poprawy. Ważną kwestią jest rozbudowa sieci ścieżek pieszo – rowerowych i zadbanie aby szlaki te nie były wyizolowanymi pętlami a łączyły się z innymi ciągami pieszo – rowerowymi.

Analizując środowisko przyrodnicze Gminy Skarżysko Kościelne należy również wspomnieć o elementach hydrograficznych, które są kluczowymi elementami lokalnych ekosystemów. Gmina Skarżysko Kościelne leży na obszarze zlewni drugiego rzędu: Kamiennej. Zlewnia Kamiennej obejmuje swoim zasięgiem ok. 85% powierzchni powiatu skarżyskiego i wraz ze swymi dopływami Kamionką, Kaczką, Bernatką, Oleśnicą, Kuźniczką i Kobylanką stanowi główny system drenażu wód gruntowych. Do zlewni Iłżanki należy ciek wypływający z rejonu wsi Kierz Niedźwiedzi. W południowej części gminy przepływają rzeki Kamienna i Żarnówka.

Gmina Skarżysko - Kamienna

Według regionalnego podziału fizyczno-geograficznego, miasto Skarżysko-Kamienna położone jest w prowincji Wyżyn Polskich, podprowincja Wyżyna Małopolska na pograniczu trzech jednostek strukturalnych (mezoregionów): Płaskowyżu Suchedniowskiego, Garbu Gielniowskiego oraz Przedgórze Iłżeckiego (makroregion Wyżyna Kielecka). Charakterystyczne dla tych obszarów wysoczyznowe formy terenu rozdziela rzeka Kamienna, której dolina tworzy dobrze wykształcone i zachowane terasy. Obszar charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą terenu.

Od południa miasto graniczy z dużym kompleksem leśnym, który jest pozostałością Puszczy Świętokrzyskiej, będącej ciągle główną ostoją modrzewia polskiego. Kompleks leśny przedzielony jest drogą S7 na lasy bliżyńsko-samsonowskie i lasy suchedniowsko - siekierzyńskie.

Położenie opisywanego terenu na obrzeżach Gór Świętokrzyskich (południowa granica miasta to pozostałość Puszczy Świętokrzyskiej), w dolinie rzeki Kamiennej i dolinach jej dopływów: Kamionki, Oleśnicy i Bernatki stanowi o atrakcyjności turystycznej miasta.

W sposobie użytkowania terytorium miasta wyróżnia się: użytki rolne, grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione, grunty pod wodami, grunty zabudowane i zurbanizowane, grunty rolne – nieużytki oraz tereny różne (według statystyki GUS).

Rolnicza funkcja opisywanego terenu ma marginalne znaczenie. Udział użytków rolnych w ogólnej strukturze użytkowania gruntów kształtuje się na poziomie około 34%. Tereny rolne skupione są na obszarach peryferyjnych, w tym głównie w rejonach osiedli Książęce i Pogorzałe. Do istotnych ograniczeń dla rozwoju funkcji rolniczej na terenie Skarżyska – Kamiennej należy zarówno urbanizacja przestrzenna jak i słaba jakość gleb.

Obszar miasta nie posiada zwartej przestrzennie zabudowy, między poszczególnymi osiedlami rozciągają się tereny zieleni urządzonej, pola, lasy i tereny przemysłowe.

Skarżysko-Kamienna to miasto o bogatych tradycjach przemysłowych, w szczególności w branży metalowej, energetycznej i kolejnictwie. Przez wiele lat w Skarżysku-Kamiennej dominował przemysł metalowy, obuwniczy, energetyczny oraz transport kolejowy. Obecnie

w gospodarce dominuje sektor małych i średnich przedsiębiorstw. W mieście utworzona została Podstrefa Starachowickiej Strefy Ekonomicznej - Skarżyska Strefa Gospodarcza.

Skarżysko-Kamienna leży na skrzyżowaniu ważnych ciągów komunikacyjnych: drogi krajowej nr 7 i nr 42 oraz linii kolejowych relacji Kraków-Warszawa i Rozwadów – Skarżysko-Kamienna – Tomaszów Mazowiecki. Dostępność komunikacyjna miasta powoduje, że jest to teren atrakcyjny pod kątem lokowania inwestycji. Przy wsparciu Unii Europejskiej w ostatnich kilku latach zainwestowano blisko 200 mln zł w rozwój miasta. Miasto posiada zasoby nieruchomości nadające się do zagospodarowania, do których należą m.in.: hale, magazyny, powierzchnie biurowe a także uzbrojone tereny o zróżnicowanej powierzchni, z bezpośrednim dostępem do sieci dróg publicznych. Na potrzeby potencjalnych inwestorów utworzona została Miejska Baza Terenów Inwestycyjnych w Skarżysku – Kamiennej, dostępna pod adresem <http://mbti.skarzysko.pl/>, gdzie zamieszczane są informacje o wolnych, przeznaczonych do zagospodarowania terenach.

Największa koncentracja terenów inwestycyjnych występuje w południowej części miasta na Osiedlu Skałka. Są one jednak w znacznej mierze rozdrobnione, co może powodować zmniejszenie ich atrakcyjności. Dostępne tereny inwestycyjne są zróżnicowane zarówno pod względem powierzchni, objęcia miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, które regulują przeznaczenie danego obszaru pod konkretny rodzaj zagospodarowania a także dostępnego uzbrojenia. W sytuacji braku miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, przeznaczenie danego terenu określone jest w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Rozpatrując tereny inwestycyjne pod kątem dopuszczalnego rodzaju zagospodarowania, dominują tereny usługowe. Często przeznaczenie terenu pod działalność usługową występuje łącznie z inną dopuszczalną formą zagospodarowania, np. tereny przemysłowe, magazyny, centra logistyczne czy zabudowa mieszkaniowa. Na kolejnym miejscu pod względem przeznaczenia terenów pod inwestycje znajduje się przemysł, dalej magazyny i centra logistyki. Część terenów przeznaczona jest również pod zabudowę mieszkaniową, przy czym nieco większe znaczenie mają tereny o przewadze zabudowy jednorodzinnej niż wielorodzinnej.

Obok opisanych powyżej form zagospodarowania terenu wymienić należy również obszary leśne. Lasy zajmują ok. 38,5% powierzchni miasta.

Do ważnych elementów warunkujących sposób zagospodarowania terenów należą obszary, które z uwagi na wysokie wartości przyrodnicze objęte zostały różnymi formami ochrony przyrody. W granicach administracyjnych miasta Skarżyska – Kamiennej występują następujące obszarowe i indywidualne formy ochrony przyrody:

- Suchedniowsko – Oblęgorski Obszar Chronionego Krajobrazu (południowo – zachodni fragment gminy), utworzony na terenie otuliny Suchedniowsko – Oblęgorskiego Parku Krajobrazowego, której fragment znajduje się na terenie miasta;
- Specjalne Obszary Ochrony Siedlisk Natura 2000: Lasy Skarżyskie PLH260011, Lasy Suchedniowskie PLH260010;
- pomniki przyrody.

Gmina Łączna

Według regionalizacji fizycznogeograficznej Polski, Gmina Łączna obejmuje fragmenty mezoregionów Płaskowyżu Suchedniowskiego oraz Gór Świętokrzyskich. Obszar gminy odznacza się urozmaiconą rzeźbą terenu, o dużym udziale lasów wchodzących w obręb Puszczy Świętokrzyskiej.

Położenie gminy wzdłuż trasy o znaczeniu krajowym i międzynarodowym Gdańsk – Warszawa – Kielce – Kraków – Chyżne oraz trasy kolejowej relacji Warszawa – Kraków stwarza łatwą dostępność komunikacyjną. Korzystne warunki środowiska przyrodniczego i kulturowego, położenie i dostępność komunikacyjna są czynnikami sprzyjającymi uaktywnieniu gminy jako zaplecza mieszkalnego dla miasta Kielce wzbogaconego o funkcje usługowe i turystyczno – wypoczynkowe.

Istniejąca struktura funkcjonalno – przestrzenna gminy odznacza się wyraźną trójdzielnością na tereny niezalesione tj. tereny zainwestowania i upraw polowych rozciągające się w środkowej części gminy oraz duże kompleksy leśne zajmujące północną i południową część gminy, z enklawą śródleśną jaką stanowi miejscowość Klonów położona na południu gminy.

Obszar zainwestowania i upraw rolnych został zdominowany i usztywniony korytarzem infrastruktury technicznej o znaczeniu ponadlokalnym (krajowym i międzynarodowym), w skład którego wchodzi droga ekspresowa S7, przecinająca w połowie obszar gminy z północnego wschodu na południowy zachód oraz przebiegająca równolegle do tej drogi dwutorowa, zelektryfikowana magistralna linia kolejowa nr 8 relacji Warszawa – Radom – Kielce – Tunel. Po obu stronach korytarza infrastruktury technicznej, podkreślonego ciągami zwartej zabudowy wsi, położona jest w zasadzie poprzecznie ukształtowana w stosunku do niego zwarta zabudowa pozostałych miejscowości z przyległą przestrzenią rolniczą.

Znaczącą funkcją gminy jest osadnictwo jednorodzinne, przeważnie jako wynik związków rodzinnych z gospodarującymi w gospodarstwach rolnych i dostępności rynku pracy w blisko położonych większych ośrodkach miejskich. Stanowi ono blisko 30% całej zabudowy mieszkaniowej gminy.

Największy udział w strukturze użytkowania gruntów w gminie mają grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione, które zajmują łącznie ok. 57% powierzchni gminy, w tym lasy stanowią ok. 50%. Obszary leśne spełniają tu wielorakie funkcje wynikające z potencjału biologicznego ekosystemów leśnych i preferencji społecznych (funkcje ochronne, gospodarcze i socjalne).

Drugim pod względem zajmowanej powierzchni sposobem zagospodarowania terenu Gminy Łączna są użytki rolne, które zajmują niewiele ponad 36% powierzchni gminy. Funkcjonujące na terenie gminy rolnictwo znajduje się obecnie w głębokiej recesji gospodarczej. Obszar Gminy Łączna zalicza się do obszarów województwa o niskiej przydatności rolniczej gleb, co wpływa negatywnie na rozwój funkcji rolniczej w gminie.

Układ przestrzenny zabudowy gminy stanowią utrwalone wzdłuż dróg w poszczególnych miejscowościach, zwarte ciągi zabudowy zagrodowej i jednorodzinnej, rzadko poprzeplatane usługami i budynkami letniskowymi. Niewielki stopień rozproszenia zabudowy występuje w północnej i południowo – wschodniej części gminy. Zwarty charakter zabudowy jest niejako wymuszony z jednej strony przez ukształtowanie terenu a z drugiej korzyści płynące z położenia siedlisk tuż przy istniejących ciągach komunikacyjnych. W Gminie Łączna nie występuje zabudowa o charakterze zwartych osiedli mieszkaniowych. Układ przestrzenny

gminy stanowią wsie o charakterze ulicówki, w tym ulicówki obustronnej. Na szczególną uwagę zasługuje miejscowość Klonów, zarówno jeśli chodzi o położenie (całkowita izolacja od innych niezalesionych terenów gminy), jak i na wyjątkowe walory krajobrazowe otoczenia. W południowo – wschodniej części gminy występują obszary eksploatacji surowców naturalnych. Tereny usługowo – przemysłowe, zabudowy usługowej, usług sportu i turystyki, zabudowy lotniskowej ulokowane są w środkowej części gminy między terenami zabudowy mieszkaniowej.

Obecność na terenie gminy obszarowych i indywidualnych form ochrony przyrody warunkuje jej rozwój i sposób zainwestowania/zagospodarowania terenów. Niemal całe terytorium Gminy łączna za wyjątkiem niewielkiego fragmentu w południowej części gminy objęte jest różnymi formami ochrony przyrody. Należą do nich m.in.:

- Podkielecki Obszar Chronionego Krajobrazu,
- Specjalne Obszary Ochrony Siedlisk Natura 2000: Lasy Suchedniowskie PLH260010, Ostoja Barcza,
- pomniki przyrody.

W granicach gminy oraz poza jej obrębem znaczne tereny objęte są obszarami źródłiskowymi, które obejmują górne odcinki rzek i cieków biorących swój początek w obrębie wzniesień.

Gmina Suchedniów

Gmina Suchedniów jest gminą miejsko – wiejską. Położona jest w północnej części województwa świętokrzyskiego, na obszarze Puszczy Świętokrzyskiej, w otoczeniu miasta Skarżyska – Kamiennej, Wąchocka i Starachowic, w połowie drogi między dwoma miastami wojewódzkimi – Kielcami i Radomiem. Gminę tworzy miasto Suchedniów oraz cztery sołectwa: Krzyżka, Michniów, Mostki i Ostojów.

Terytorium gminy odznacza się urozmaiconą rzeźbą terenu, bogactwem lasów, cieków i zbiorników wodnych. Obszar gminy rozciąga się wzdłuż doliny rzeki Kamionki pełniącej rolę międzyregionalnego korytarza ekologicznego, łączącego się z krajowym korytarzem ekologicznym, jakim jest dolina środkowej Wisły. W ten sposób pełni ważną funkcję w utrzymaniu przestrzennej ciągłości obszarów aktywnych biologicznie.

Położenie Suchedniowa stwarza łatwą dostępność komunikacyjną i korzystne warunki powiązań zewnętrznych. Przez miasto Suchedniów prowadzi droga ekspresowa S7 relacji Gdańsk – Rabka-Zdrój. Droga ta łączy aglomeracje: gdańską, warszawską, kielecką i krakowską. Ponadto w granicach administracyjnych gminy znajduje się część drogi wojewódzkiej nr 751, która łączy Suchedniów z Ostrowcem Świętokrzyskim.

Przez miasto Suchedniów przebiega linia kolejowa nr 8 relacji Warszawa Zachodnia – Kraków Główny, która prowadzi przez Warkę, Radom, Skarżysko – Kamienną, Kielce, Sędziszów oraz Kozłów. Linia ta jest w pełni zelektryfikowana a także w większości dwutorowa.

Szczególnie korzystne warunki środowiska przyrodniczego i kulturowego, położenie i dostępność komunikacyjna tego regionu to podstawowe elementy sprzyjające uaktywnieniu Suchedniowa jako ośrodka turystyczno – lotniskowego zasługującego na popularyzację w skali kraju.

Największy udział w strukturze użytkowania gruntów w gminie mają grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione, które zajmują łącznie ok. 65% powierzchni gminy. Lasy na

terenie gminy są odpowiednie dla różnych form wypoczynku, turystyki i organizacji parków leśnych. Większość lasów posiada status lasów ochronnych. Do najcenniejszych należą trzy kompleksy lasów państwowych (na zachodzie – w obrębie Suchedniowsko – Oblęgorskiego Parku Krajobrazowego, na wschodzie – w obrębie Sieradowickiego Parku Krajobrazowego i na północnym wschodzie – w obrębie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Kamiennej w rejonie Stokowca.

Drugim pod względem zajmowanej powierzchni sposobem zagospodarowania terenu Gminy Suchedniów są użytki rolne, które zajmują niewiele ponad 28% powierzchni gminy. Aktualnie rolnictwo pełni funkcję uzupełniającą w gospodarce gminy. Drugorzędna rola rolnictwa wynika m.in. z istniejącej struktury użytkowania gruntów, w której dominują lasy oraz zróżnicowanych warunków glebowych z przewagą gleb słabych.

Do barier rozwoju funkcji rolniczej w gminie należy zaliczyć również duże rozdrobnienie agrarne. Pewne potencjalne warunki rozwoju rolnictwa stwarza wprowadzenie upraw sadowniczo –warzywnych (głównie na glebach chronionych) lub inną specjalizację niezbędną dla rozwoju agroturystyki. Gleby niskich klas bonitacyjnych, nieekonomicznych w użytkowaniu rolniczym stwarzają możliwość powiększenia terenów leśnych.

Grunty zabudowane i zurbanizowane zajmują ok. 403,0 ha, co stanowi ok. 5,4% powierzchni gminy. Podstawowym elementem struktury osadniczej miasta i gminy Suchedniów jest zabudowa mieszkaniowa, głównie jednorodzinna. Szacuje się, że ok. 88% mieszkań zlokalizowanych jest w zabudowie jednorodzinnej, ok. 10% mieszkań znajduje się w zabudowie wielorodzinnej (bloki mieszkalne, kamienice), pozostałe mieszkania są w budynkach typu "bliźniak", szeregowiec i innych (1%)– według informacji zawartych w Planie Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Suchedniów.

Zwarta zabudowa osiedlowa występuje na terenie Suchedniowa. W pozostałych miejscowościach gminy występują zwarte ciągi zabudowy zagrodowej i jednorodzinnej utrwalone wzdłuż dróg w sąsiedztwie terenów rolnych oraz niezabudowanych terenów krajobrazowych. Tereny o funkcji usługowej, przemysłowej, gospodarczej ulokowane są między terenami mieszkaniowymi, głównie na obszarze miasta. Tereny rekreacyjne i zabudowy mieszkaniowej letniskowej występują we wschodniej i zachodniej części gminy w sąsiedztwie terenów leśnych.

Obecność na terenie gminy obszarowych i indywidualnych form ochrony przyrody warunkuje jej rozwój i sposób zainwestowania/zagospodarowania terenów. Cały teren miasta i gminy Suchedniów objęty jest różnymi formami ochrony przyrody. Należą do nich:

- Sieradowicki Park Krajobrazowy,
- Suchedniowsko – Oblęgorski Park Krajobrazowy,
- Podkielecki Obszar Chronionego Krajobrazu,
- Suchedniowsko – Oblęgorski Obszar Chronionego Krajobrazu,
- Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Kamiennej,
- Sieradowicki Obszar Chronionego Krajobrazu,
- Obszar Natura 2000 Lasy Suchedniowskie (PLH260010),
- Obszar Natura 2000 Ostoja Sieradowicka (PLH260031),
- stanowisko dokumentacyjne (odstąpienie geologiczne),
- pomniki przyrody.

Realizacja wszelkich planów inwestycyjnych, w szczególności z zakresu rozwoju infrastruktury technicznej i budownictwa, musi uwzględniać uwarunkowania środowiskowe i wszelkie reżimy ustanowione dla ochrony przyrody.

Suchedniów rozciąga się wzdłuż doliny rzeki Kamionki pełniąc rolę międzyregionalnego korytarza ekologicznego, Miasto i gmina charakteryzują się wysokimi walorami krajoznawczymi oraz przyrodniczymi i stanowią w województwie jeden z głównych obszarów, na których mogą i powinny rozwijać się wszystkie formy rekreacji i wypoczynku.

Gmina Bliżyn

Obszar gminy obejmuje środkową część Płaskowyżu Suchedniowskiego, granicząc na północy z mezoregionem Garb Gielniowski, na południu z mezoregionem Góry Świętokrzyskie. W morfologii terenu gminy dominują tereny wyniesione. Tereny obniżone ograniczają się do dolin głównych cieków.

Przez terytorium Gminy Bliżyn przebiega droga krajowa nr 42- Namysłów – Radomsko – Końskie – Bliżyn – Skarżysko-Kamienna – Rudnik. Droga ta wyznacza główną oś komunikacyjną gminy na kierunku wschód – zachód.

Największy udział w strukturze użytkowania gruntów w gminie mają grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione, które zajmują łącznie ponad 70% powierzchni gminy. Pod względem przestrzennym obszary leśne skupiają się w północnej i południowej części gminy, gdzie tworzą duże masywy leśne przechodzące na tereny gmin sąsiednich.

Drugim pod względem zajmowanej powierzchni sposobem zagospodarowania terenu Gminy Bliżyn są użytki rolne, które zajmują niewiele ponad 26% powierzchni gminy. Obszar gminy zaliczany jest do rejonu o niekorzystnych warunkach rozwoju rolnictwa. Uwarunkowania przyrodnicze, czyli m.in. gleby niskiej jakości, duża lesistość a także rozdrobnienie gospodarstw rolnych nie sprzyjają rozwojowi rolnictwa i intensyfikacji produkcji rolnej. Gmina Bliżyn zalicza się do grupy gmin obszarów województwa świętokrzyskiego, na których rolnictwo jest na bardzo niskim poziomie, mało dochodowe ze względu na niską bonitację gleb, ale jest głównym działem gospodarki (poza funkcją leśną) i stanowi podstawowe źródło utrzymania miejscowej ludności.

Grunty zabudowane i zurbanizowane zajmują ok. 401,0 ha, co stanowi ok. 2,8% powierzchni gminy. Zabudowa Gminy Bliżyn kształtowała się historycznie przy głównych ciągach komunikacyjnych i handlowych. Podstawowym elementem struktury osadniczej jest zabudowa ulicowa jedno – i dwustronna o zróżnicowanym zagęszczeniu, ukształtowana w oparciu o dostępność komunikacyjną oraz wartości naturalne środowiska przyrodniczego, głównie w postaci zwartych siedlisk przydrożnych, jak również zabudowań rozproszonych. Wsie zlokalizowane przy głównych ciągach komunikacyjnych posiadają gęstą zabudowę, pozostałe bardziej rozproszoną, usytuowaną wzdłuż dróg lub na długich dojazdach o charakterze przysiółkowym. Część wsi ma charakter zabudowy tzw. wielodrożny o układzie zabudowy np.: pasmowym, promienistym czy obwodowym. Znaczny odsetek w gminie stanowi również rozproszona zabudowa kolonijna i samotnicza położona niekiedy w dużym oddaleniu od centrum wsi. Na terenie gminy dominuje zabudowa siedliskowa i jednorodzinna. Występuje również ale w niewielkim stopniu zabudowa wielorodzinna na terenie miejscowości Bliżyn, Płaczków i Wojtyniów.

Obecność na terenie gminy obszarowych i indywidualnych form ochrony przyrody warunkuje jej rozwój i sposób zainwestowania/zagospodarowania terenów. Cały teren gminy ze

względu na duże walory przyrodnicze i krajobrazowe został objęty różnymi wielkoprzestrzennymi i indywidualnymi formami ochrony przyrody. Południowa część terenu położona jest w granicach Suchedniowsko – Oblęgorskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu a północna w granicach Konecko – Łopuszniańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Na terenie Gminy Bliżyn występują również:

- rezerваты przyrody,
- Suchedniowsko – Oblęgorski Park Krajobrazowy,
- Obszar Natura 2000 Dolina Czarnej PLH260015,
- Obszar Natura 2000 Dolina Krasnej PLH260001,
- Obszar Natura 2000 Lasy Skarżyskie PLH260011,
- Obszar Natura 2000 Lasy Suchedniowskie PLH260010,
- Obszar Natura 2000 Uroczysko Pięty PLH260012,
- użytki ekologiczne,
- pomniki przyrody.

Południowy teren gminy położony jest na najbardziej wyniesionych morfologicznie obszarach w województwie świętokrzyskim, stanowiących najwyższe w skali regionu obszary wododziałowe i źródłiskowe wielu dopływów Kamiennej i Czarnej Koneckiej (Pilicy). Zalesiony obszar stanowi ważny regionalny węzeł hydrograficzny oraz teren źródłiskowy dla rzeki Kamionki i Krasnej. Główny oddział wodny II rzędu Kamienna Pilica (Czarna Konecka) przebiega tu w obrębie Płaskowyżu Suchedniowskiego. W strefie dorzecza Kamiennej zaznaczają się jednostki hydrograficzne niższego rzędu tj. zlewnia rzeki Kuźniczki, Kobyły i Bernatki. Wymienione zlewnie odwadniają centralną i północną część gminy.

Jakość powietrza atmosferycznego

Ocena jakości powietrza i obserwacja zachodzących zmian w tym obszarze dokonywana jest corocznie w ramach państwowego monitoringu. Na terenie całego województwa świętokrzyskiego oceny tej dokonuje Główny Inspektor Ochrony Środowiska (w tym Regionalne Wydziały Monitoringu Środowiska GIOŚ na poziomie województw), w obszarze dwóch stref badania tj.: strefa miasto Kielce oraz strefa świętokrzyska, do której należy m.in. powiat skarżyski. Klasyfikacji stref dokonuje się oddzielnie dla dwóch grup kryteriów ustanowionych ze względu na ochronę zdrowia oraz ze względu na ochronę roślin.

Podstawą klasyfikacji stref w rocznej ocenie jakości powietrza są wartości poziomów: dopuszczalnego, docelowego i celu długoterminowego, określone w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. 2021 poz. 845). Wynik klasyfikacji jest podstawą do określenia potrzeby podjęcia i prowadzenia określonych działań na rzecz utrzymania lub poprawy jakości powietrza w danej strefie (w tym opracowywania programów ochrony powietrza POP).

Ocenę stanu powietrza atmosferycznego na terenie powiatu skarżyskiego przeprowadzono w oparciu o dane za rok 2019 i 2020 pochodzące z opracowań GIOŚ Departament Monitoringu Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu w Kielcach – *Roczna ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim*. Raporty wojewódzkie za lata 2019 i 2020.

Klasyfikacja stref dokonywana jest z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia (z uwzględnieniem krajowych norm dla uzdrowisk) oraz kryteriów ustanowionych dla ochrony roślin.

Klasyfikacja stref pod względem ochrony zdrowia za 2020 r. zmieniła się w porównaniu do 2019 r. w zakresie pyłu zawieszonego PM₁₀. Dla tego zanieczyszczenia nastąpiło polepszenie sytuacji (w 2019 r. strefa województwa świętokrzyskiego uzyskała klasę C w wyniku przekroczeń dobowego poziomu dopuszczalnego pyłu PM₁₀). Ponadto polepszenie sytuacji nastąpiło w zakresie ochrony roślin dla zanieczyszczenia ozonem, gdzie w 2019 r. uzyskał klasę C z racji przekraczania poziomu docelowego, a w 2020 r. klasa polepszyła się do statusu A. Dla pozostałych zanieczyszczeń i kryteriów klasy strefa nie uległa zmianie. W tym również w zakresie benzo(a)pirenu nadal cała strefa znajduje się w klasie C. Nadal utrzymuje się również klasa D₂, którą strefy uzyskują z racji przekraczania poziomu celu długoterminowego ozonu. W przypadku ozonu poprawą na lepsze jest jedynie mniejszy obszar przekroczenia ozonu niż w latach poprzednich.

Dla województwa świętokrzyskiego opracowany został Program ochrony powietrza wraz z planem działań krótkoterminowych (Uchwała Nr XXII/291/20 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 29 czerwca 2020 r.).

Podstawowym celem POP dla województwa świętokrzyskiego jest wskazanie działań naprawczych, których realizacja przyczyni się do poprawy jakości powietrza i dotrzymania obowiązujących standardów jakości powietrza w strefach województwa. Program przedstawia harmonogram realizacji działań, który obejmuje:

- ograniczenie emisji z instalacji o małej mocy do 1 MW, w których następuje spalanie paliw stałych,
- ograniczenie oddziaływania transportu drogowego poprzez wyprowadzenie ruchu tranzytowego poza tereny miejskie,
- prowadzenie kontroli przestrzegania przepisów ograniczających używanie paliw lub urządzeń do celów grzewczych oraz zakazu spalania odpadów,
- prowadzenie działań promocyjnych i edukacyjnych (ulotki, imprezy, akcje szkolne, audycje, konferencje) oraz informacyjnych i szkoleniowych.

Ponadto 29 czerwca 2020 r. Sejmik Województwa Świętokrzyskiego podjął Uchwałę Nr XXII/292/20 w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa świętokrzyskiego ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw. Jest to tzw. „uchwała antysmogowa dla województwa świętokrzyskiego”.

Głównym celem podjęcia uchwały jest wyeliminowanie nieekologicznych kotłów opalanych paliwem stałym, jak również ograniczenie spalania niskiej jakości paliw. Działania te są konieczne do osiągnięcia normatywnych stężeń szkodliwych dla zdrowia pyłów PM₁₀ i PM_{2,5} oraz kancerogennego benzo(a)pirenu.

Uchwała wprowadza następujący harmonogram eliminacji nieekologicznych źródeł ciepła:

- od dnia 1 lipca 2021 r. nie wolno spalać najbardziej zanieczyszczających powietrze paliw stałych, tj.: mułów i flotokonzentratów węglowych, węgla brunatnego, węgla kamiennego o uziarnieniu poniżej 3 mm oraz paliw zawierających biomasę o wilgotności w stanie roboczym powyżej 20%,
- od dnia 1 lipca 2023 r. nie wolno użytkować kotłów pozaklasowych tzw. kopciuchów (według normy PN-EN 303-5:2012),
- od 1 lipca 2024 r. nie wolno użytkować kotłów posiadających 3 i 4 klasę,
- od 1 lipca 2026 r. wolno użytkować kotły spełniające wymagania ekoprojektu zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1189 z dnia 28 kwietnia 2015r.

- w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla kotłów na paliwo stałe,
- od 1 lipca 2026 r. nie wolno użytkować kotłów na paliwo stałe w budynkach, jeśli istnieje możliwość przyłączenia budynku do sieci gazowej lub ciepłowniczej.

Od 1 lipca 2026 r. na terenie województwa świętokrzyskiego, będzie można użytkować tylko odnawialne, bądź niskoemisyjne źródła ciepła takie jak: ciepło z sieci miejskiej, kotły na gaz lub olej opalowy, pompy ciepła, ogrzewanie elektryczne. Jedynie w sytuacji braku możliwości podłączenia budynku do sieci miejskiej, bądź sieci gazowej, dopuszczalne będzie spalanie paliw stałych w kotłach spełniających wymagania ekoprojektu, zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1189 z dnia 28 kwietnia 2015 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla kotłów na paliwo stałe.

2. Społeczeństwo

Wnioski z diagnozy sytuacji demograficznej

Według danych GUS (stan na koniec 2020 r.), na terenie powiatu skarżyskiego zamieszkują ogółem 73 163 osoby, co stanowi ok. 6,0% ludności województwa świętokrzyskiego.

Największą liczbę ludności skupia na swoim terenie Gmina miejska Skarżysko – Kamienna. Na terytorium tej gminy zamieszkuje ponad 60% wszystkich mieszkańców powiatu skarżyskiego. Najmniejszą pod względem ludności jest Gmina łączna, na terytorium której zamieszkuje ok. 6,7% mieszkańców powiatu.

Obszary miejskie powiatu zamieszkuje ok. 71,8% mieszkańców, natomiast obszary wiejskie ok. 28,2% mieszkańców. Wskaźnik średniej gęstości zaludnienia na terenie powiatu skarżyskiego wynosi 185 osób/km². Wśród 13 powiatów ziemskich województwa świętokrzyskiego, pod względem liczby osób przypadających na 1 km² powiat skarżyski zajmuje pierwsze miejsce.

Z diagnozy sytuacji demograficznej wynika, że na przestrzeni lat 2016 - 2020 liczba ludności powiatu skarżyskiego zmniejszyła się o ok. 4,4%. Z roku na rok systematycznie odnotowuje się spadki liczby mieszkańców.

Ubytek ludności jest następstwem ujemnego przyrostu naturalnego oraz ujemnego salda migracji. Są to dwa najważniejsze czynniki, które decydują o dynamice demograficznej danego obszaru.

Kierunki zmian zachodzące w rozwoju demograficznym powiatu skarżyskiego są zbieżne z kierunkami obserwowanymi na terenie całego województwa świętokrzyskiego. W ogólnym ujęciu sytuacja związana z przyrostem naturalnym w Polsce jest niezadowolająca. Wartości średnie dla całego kraju są niepokojąco niskie i nie gwarantują nawet podstawowego stopnia zastępowalności pokoleń.

Historia kształtowania się współczynnika przyrostu naturalnego w latach 2016 – 2020 wskazuje na poważny kryzys wynikający z niewielkiej liczby urodzeń. Pomimo negatywnej oceny dynamiki przyrostu naturalnego w ostatnich latach należy pamiętać o potencjalnych zmianach trendu urodzeń, jakie mogą nastąpić w perspektywie kilku lub kilkunastu najbliższych lat w związku z prowadzoną przez państwo polityką prorodzinną.

Drugim wspomnianym już czynnikiem warunkującym dynamikę demograficzną jest saldo migracji, które pokazuje bilans osób wyjeżdżających (emigracji) i przybywających (imigracji)

na dane terytorium. Ujemna wartość wskaźnika salda migracji oznacza, że więcej mieszkańców ubywa niż przybywa na danym obszarze. Zaprezentowane w *Diagnozie sytuacji przestrzennej, społecznej i gospodarczej powiatu skarżyskiego* (Załącznik nr 1 do „Strategii ...”) dane liczbowe wskazują na bardzo niekorzystny proces wyludniania powiatu, związany z emigracją ludności do większych ośrodków miejskich oraz wyjazdami zagranicznymi.

Należy więc podejmować działania zachęcające mieszkańców do pozostawania i osiedlania się na terenie powiatu skarżyskiego i podjąć próbę zapewnienia im w miarę możliwości zaspokajania potrzeb, których szukają w innych regionach kraju.

Populacja powiatu skarżyskiego odznacza się mało korzystną strukturą wiekową. Piramida wieku przedstawiona w *Diagnozie sytuacji przestrzennej, społecznej i gospodarczej powiatu skarżyskiego* (Załącznik nr 1 do „Strategii ...”), obrazuje typ społeczeństwa regresywnego, starego. Poziom urodzeń jest niewielki a starsze grupy wiekowe mają dużą liczebność. Sytuacja taka oznaczać będzie wzrost zapotrzebowania na usługi społeczne ukierunkowane typowo na seniorów, w tym usługi opiekuńcze.

Analizując strukturę ludności według ekonomicznych grup wieku zauważyć można niekorzystny trend wzrostu liczby osób w wieku poprodukcyjnym przy jednoczesnym zmniejszaniu liczby osób w wieku przedprodukcyjnym, co świadczy o starzeniu się społeczeństwa.

Poziom zaawansowania procesu powolnego starzenia się ludności odzwierciedla wskaźnik określający obciążenie najmłodszej grupy ludności grupą najstarszą, który (wg danych GUS) w 2020 r. kształtował się na poziomie 188,3 (ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym). Wysoka wartość wskaźnika obciążenia demograficznego ma niekorzystny wpływ na lokalny rynek pracy i powoduje sytuację, w której zbyt duży odsetek ludności utrzymuje się z socjalnych źródeł dochodów.

Zmieniająca się sytuacja demograficzna powiatu skarżyskiego będzie pociągać za sobą konsekwencje w postaci zmiany popytu na usługi publiczne, takie jak opieka nad dziećmi, oświata i wychowanie, kultura, sport oraz opieka nad osobami starszymi i ich aktywizacja.

Funkcjonowanie pomocy społecznej

Zgodnie z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej wszyscy obywatele są równi wobec praw i obowiązków, nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym i gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny. Oznacza to również, że pomoc społeczna powinna wspierać osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do przezwyciężania ich trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczna wspiera zatem osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Do zadań pomocy społecznej należy również zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym poprzez podejmowanie działań zmierzających do usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Obowiązkiem osób korzystających z pomocy społecznej jest współuczestniczenie w rozwiązywaniu swojej trudnej sytuacji życiowej.

Zadania z zakresu pomocy społecznej w powiecie skarżyskim realizowane są przez:

- ośrodki pomocy społecznej na poziomie gminnym (MOPS Skarżysko – Kamienna, MGOPS Suchedniów, GOPS Bliżyn, Łączna, Skarżysko Kościelne),
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie na poziomie powiatu.

Realizacją zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie powiatu skarżyskiego zajmują się również:

- Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy przy ul. Tysiąclecia 22 w Skarżysku – Kamiennej,
- Polski Komitet Pomocy Społecznej przy ul. Rejowskiej 99 w Skarżysku - Kamiennej,
- Polski Czerwony Krzyż Oddział Rejonowy w Skarżysku – Kamiennej przy ul. Sikorskiego 20,
- Centrum Integracji Społecznej przy ul. Prusa 3a w Skarżysku – Kamiennej,
- Dom Pomocy Społecznej „Centrum Seniora” przy ul. Ekonomii 7 w Skarżysku – Kamiennej oraz Mieszkania Chronione funkcjonujące przy DPS „Centrum Seniora”,
- Dom Pomocy Społecznej przy ul. Spornej 6 w Skarżysku – Kamiennej,
- Dzienny Środowiskowy Dom Samopomocy przy ul. Zielnej 12 w Skarżysku – Kamiennej.

Działalność organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów

Organizacje pozarządowe stanowią trzeci, obok publicznego i prywatnego, sektor społeczeństwa. Podmioty tego typu dostarczają usług obywatelom, nierzadko wypełniając lukę, której nie zapełnia sektor publiczny i rynkowy. Realizują zadania, które wynikają z polityki państwa lub te, których mimo istniejącego zapotrzebowania, nie realizują ani podmioty publiczne ani prywatne.

Organizacje pozarządowe poprzez swoją działalność chronią dorobek kulturalny poprzednich pokoleń, służą młodzieży, uczą postaw ekologicznych, dbają o rozwój społeczno-kulturalny gmin. Ich działania skierowane są na pogłębienie integracji społecznej, rozwój potencjału kulturowego danego terytorium, rozwiązywanie problemów osób niepełnosprawnych oraz budowaniu tożsamości kulturowej regionu. Dzięki aktywności mieszkańców gmin, podejmowanej samodzielnie lub we współpracy z władzami samorządowymi, w istotny sposób zostaje wzbogacony zakres działań na rzecz mieszkańców, przede wszystkim tych najbardziej potrzebujących opieki i wsparcia.

W każdej z gmin powiatu skarżyskiego działa wiele organizacji pozarządowych oraz każda gmina corocznie przyjmuje program współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.

Udział seniorów w życiu publicznym

Zarówno rząd jak i samorządy różnych szczebli podejmują działania zmierzające do zaspokojenia nie tylko materialnych ale również społecznych potrzeb ludzi starszych w środowisku, w którym funkcjonują na co dzień. W powiecie skarżyskim z roku na rok wzrasta udział ludności po 60 roku życia w liczbie ludności ogółem. Ludzie w podeszłym wieku na skutek różnych okoliczności np. choroby, zmian cywilizacyjnych (szczególnie szybkiego tempa tych zmian) stają się potężną liczebnie grupą osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Przy czym wykluczenie należy tu rozumieć szeroko, jako brak możliwości uczestniczenia w głównych nurtach życia publicznego. Jednym z celów polityki senioralnej jest wspieranie i zapewnianie możliwości aktywnego starzenia się w zdrowiu oraz możliwości prowadzenia samodzielnego i satysfakcjonującego trybu życia. Wychodzi się z założenia, że seniorzy działający w przestrzeni publicznej zapewniają sobie zaspokojenie potrzeb, takich jak kontakty z innymi ludźmi, wymiana poglądów, informacji czy też motywacja do aktywności. Dlatego tak ważna jest kwestia włączenia seniorów w życie społeczne. Zaangażowanie to może przyjmować różne formy, poczynając m.in. od klubów

seniora poprzez uniwersytety trzeciego wieku (UTW) po rozwijające się na poziomie lokalnym rady seniorów. Dzięki nim reprezentacje osób starszych mają możliwość uczestniczenia w gremiach samorządów lokalnych i innych instytucji oraz wpływać na podejmowane przez nie decyzje.

Na terenie powiatu skarżyskiego działa łącznie osiem klubów seniora. Kluby cieszą się dużym zainteresowaniem wśród seniorów. Uczestnicy klubów spotykają się na zajęciach integracyjnych, edukacyjnych, kulturalnych, ruchowych, sportowo-rekreacyjnych, aktywizacji społecznej czy terapii zajęciowej.

Rady Seniorów funkcjonują w gminach Bliżyn oraz Suchedniów. Na poziomie powiatu działa Rada Seniorów Powiatu Skarżyskiego. Jest to podmiot społeczny o charakterze doradczym, konsultacyjnym i inicjatywnym, działającym w obszarze polityki społecznej i senioralnej powiatu, reprezentującym środowiska senioralne. Priorytetem utworzenia tego podmiotu była potrzeba włączenia seniorów w sprawy lokalnej społeczności, w szczególności te dotyczące rozwiązywania problemów i zaspakajania potrzeb środowiska osób starszych.

Sytuacja osób niepełnosprawnych

Osoby niepełnosprawne jako jedna z grup zależnych, zagrożone są wykluczeniem społecznym, w tym edukacyjnym oraz zawodowym. Należy pamiętać, że osoby niepełnosprawne pomimo swoich dysfunkcji mają prawo do samodzielnego i aktywnego życia i nie mogą być dyskryminowane. Konieczne jest zatem podejmowanie działań mających na celu wspieranie osób niepełnosprawnych jako grupy narażonej na ryzyko wykluczenia społecznego. Działania te powinny prowadzić do zapewnienia samodzielności i czynnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym.

Zgodnie z zapisami „Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Skarżyskiego na lata 2021 – 2023”, szeroko pojętej pomocy osobom niepełnosprawnym dedykowany jest „Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Powiecie Skarżyskim”, który ukierunkowuje i koordynuje działania, jakie są podejmowane na rzecz jego adresatów. Aktualnym dokumentem jest Program na lata 2019 – 2021, przyjęty uchwałą nr 47/VII/2019 Rady Powiatu Skarżyskiego z 28 marca 2019 r. W jego treści przedstawiona została sytuacja osób niepełnosprawnych oraz przybliżone formy udzielanej pomocy.

Ważnym elementem wsparcia osób niepełnosprawnych jest infrastruktura instytucjonalna wspomagająca zabezpieczenie potrzeb osób niepełnosprawnych wymagających pomocy w codziennym funkcjonowaniu w celu eliminowania osamotnienia, nieporadności i izolacji społecznej w sferze życia codziennego, nauki i pracy.

W powiecie skarżyskim osoby niepełnosprawne mogą zwracać się do instytucji świadczących pomoc na ich rzecz. Wymienić tu należy: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Miejski, Miejsko- Gminny oraz Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej (prowadzone przez gminy), Powiatowy Urząd Pracy, Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności. Całodobową opiekę zapewniają: Dom Pomocy Społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi, Dom Pomocy Społecznej dla osób starszych i przewlekle somatycznie chorych. Pobyt dzienny oferują Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy typu „B”, Dzienny Środowiskowy Dom Samopomocy typu „A” (prowadzony przez Gminę). W zakresie edukacji funkcjonują następujące placówki przeznaczone dla dzieci niepełnosprawnych: Zespół Placówek Edukacyjno- Wychowawczych, Specjalny Ośrodek Szkolno- Wychowawczy oraz

Zespół Placówek Resocjalizacyjno-Wychowawczych. Ponadto w szkołach publicznych (prowadzonych przez gminy) funkcjonują klasy integracyjne. Ważną rolę wsparcia dla dzieci niepełnosprawnych odgrywa Powiatowe Centrum Rozwoju Edukacji.

Poza w/w podmiotami działają również Centrum Integracji Społecznej oraz Warsztaty Terapii Zajęciowej prowadzone przez Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych i Stowarzyszenie Na Rzecz Warsztatów Terapii Zajęciowej „Tęcza”.

W powiecie skarżyskim funkcjonuje Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych. Rada ta jest organem zajmującym się omawianiem problemów dotyczących integracji zawodowej oraz społecznej osób niepełnosprawnych oraz realizacji praw osób niepełnosprawnych. Ponadto opiniuje i ocenia programy działań podejmowanych na rzecz tych osób. Wydaje także opinie na temat tych uchwał Rady Powiatu, które dotyczą osób niepełnosprawnych, w tym zadań finansowanych z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Bezpieczeństwo publiczne

Do głównych zadań powiatu w tym zakresie należą zadania z zakresu bezpieczeństwa obywateli, porządku publicznego, ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej, a także zapobieganie innym nadzwyczajnym zdarzeniom, które mogą zagrażać życiu lub bezpieczeństwu obywateli.

Podstawowymi organami państwa, powołanymi do zapewnienia bezpieczeństwa oraz porządku publicznego są policja oraz straż pożarna. Za bezpieczeństwo mieszkańców powiatu skarżyskiego odpowiadają Komenda Powiatowa Policji w Skarżysku – Kamiennej, w tym Komisariat Policji w Suchedniowie. Sprawami bezpieczeństwa przeciwpożarowego i ratownictwa ogólnego zajmują się Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Skarżysku - Kamiennej oraz jednostki OSP działające w poszczególnych gminach powiatu skarżyskiego.

3. Gospodarka

Podmioty gospodarcze

Na terenie powiatu skarżyskiego w 2020 r. w rejestrze REGON zarejestrowanych było 7993 podmioty gospodarcze, z czego 7708 stanowiły podmioty należące do sektora prywatnego. Sektor prywatny reprezentowany jest głównie przez osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (ok. 80,3% ogólnej liczby podmiotów gospodarczych sektora prywatnego).

Według danych GUS, najwięcej podmiotów gospodarczych prowadzonych przez osoby fizyczne na terenie powiatu skarżyskiego działa w branżach: handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (ok. 29,7%), budownictwo (ok. 13,3%), przetwórstwo przemysłowe (ok. 10,8%), działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (ok. 8,3%).

Biorąc pod uwagę liczbę zatrudnionych pracowników, można stwierdzić, że większość podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie powiatu skarżyskiego stanowią mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 pracowników. Firmy te mają zazwyczaj charakter rodzinny i zapewniają miejsca pracy dla niewielkiej liczby osób.

Zestawienie podmiotów gospodarczych w powiecie skarżyskim według wielkości, tj. liczby zatrudnionych osób (stan na 31.12.2020 r.):

- do 9 osób – 7729 podmiotów gospodarczych (ok. 96,7% ogółu),
- od 10 do 49 osób – 212 podmiotów gospodarczych,
- od 50 do 249 osób – 46 podmiotów gospodarczych,
- 250 – 999 – 4 podmioty gospodarcze,
- 1000 i więcej – 2 podmioty gospodarcze.

Do największych podmiotów gospodarczych powiatu zaliczają się m.in.:

- MESKO S.A.,
- WTÓRPOL Sp. z o.o.

Sytuację gospodarczą danego obszaru odzwierciedlają wskaźniki: liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności, wskaźnik jednostek nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys. ludności oraz wskaźnik liczby podmiotów na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym.

W latach 2016 – 2020 liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności ulegała wahaniom. W 2020 r. na 10 tys. ludności przypadało 1092 podmiotów gospodarczych tj. o 79 podmiotów więcej w porównaniu z rokiem 2016. Wartość wskaźnika zmienia się corocznie, nie są to jednak znaczące wahania, co potwierdza stabilność sytuacji gospodarczej pod względem liczby przedsiębiorstw.

Wskaźnik liczby podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 10 tys. ludności w powiecie skarżyskim jest niższy w porównaniu do wskaźnika dla kraju ale wyższy w porównaniu z województwem świętokrzyskim. Wartość analizowanego wskaźnika w powiecie skarżyskim jest jednocześnie najwyższa wśród wszystkich powiatów ziemskich województwa świętokrzyskiego. Najniższą wartość wskaźnika zanotowano w powiecie kazimierskim (103,0 w 2020 r.).

Na przestrzeni lat 2016 – 2020 liczba podmiotów gospodarki narodowej w powiecie skarżyskim zwiększyła się o 252. W analizowanym okresie najwięcej podmiotów zarejestrowano w 2017 r. (738), natomiast najmniej w 2019 r. (531). Najwięcej podmiotów wykreślono z rejestru REGON w 2016 r. (763) a najmniej w 2020 r. (364). W 2020 r. na terenie powiatu skarżyskiego działalność rozpoczęło 548 podmiotów gospodarczych.

Wskaźnik liczby podmiotów gospodarki narodowej na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym na przestrzeni lat 2016 – 2020 wykazuje korzystną, systematyczną wzrostową tendencję. Wskaźnik dla powiatu skarżyskiego w porównaniu do wskaźnika dla kraju jest niższy ale znacznie wyższy w porównaniu ze wskaźnikiem dla województwa świętokrzyskiego.

Bezrobocie

Na koniec grudnia 2020 r. w Powiatowym Urzędzie Pracy zarejestrowanych było 4 176 osób bezrobotnych, tj. o 788 osób mniej niż w 2016 r. ale więcej niż w poszczególnych latach z okresu 2017 – 2019. Wzrost liczby osób bezrobotnych po 2019 r. może wynikać z ogólnej sytuacji pandemicznej panującej nie tylko w kraju ale na całym świecie. Wprowadzone restrykcje w pewnym stopniu przyczyniły się do ograniczenia liczby miejsc pracy czy zatrudnienia w przekraczaniu granic państwa, co miało szczególne znaczenie dla osób pracujących poza granicami kraju.

Bezrobotni z terenu powiatu skarżyskiego stanowią ok. 9,3% ogólnej liczby osób bezrobotnych w województwie świętokrzyskim.

Stopa bezrobocia rejestrowanego, rozumiana jako stosunek liczby osób bezrobotnych do liczby osób aktywnych ekonomicznie na terenie powiatu skarżyskiego na koniec 2020 r. wynosiła 16,6% i była o 8,1% wyższa niż stopa bezrobocia w województwie świętokrzyskim. Na terenie powiatu skarżyskiego podobnie jak w powiatach ostrowieckim, opatowskim i koneckim notuje się znacznie wyższe stopy bezrobocia niż w pozostałych powiatach województwa świętokrzyskiego, przy czym najwyższa stopa bezrobocia ma miejsce właśnie w powiecie skarżyskim.

Wskaźnikiem, który obrazuje sytuację na rynku pracy jest udział % osób bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. W 2020 r. wskaźnik ten był na poziomie 9,8% i tym samym był niższy w porównaniu do 2016 r. o 0,9% (dane GUS).

Biorąc pod uwagę wiek bezrobotnych, dominują osoby młode, co jest zjawiskiem bardzo niekorzystnym.

Najliczniejszą grupę bezrobotnych stanowią osoby w wieku 25-44 lata. Udział bezrobotnych z tego przedziału wiekowego w ogólnej liczbie osób bezrobotnych w 2020 r. wynosi aż 51,4%.

Wśród wszystkich osób bezrobotnych ok. 44% stanowiły osoby bezrobotne pozostające bez pracy dłużej niż 1 rok.

Najliczniejszą grupę bezrobotnych stanowią osoby z wykształceniem policealnym, średnim zawodowym oraz zasadniczym zawodowym/branżowym. Najmniej osób bezrobotnych odnotowuje się w grupie osób posiadających wykształcenie średnie ogólnokształcące oraz wyższe.

Zatrudnienie i wynagrodzenia

Analiza takich obszarów jak rynek pracy oraz struktura zatrudnienia w Gminie Skarżysko Kościelne naraża wiele trudności. Powodem jest brak danych określających liczbę osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, co powoduje, że wiarygodna analiza struktury zatrudnienia i rynku pracy nie jest możliwa.

Przedstawione analizy dotyczące rynku pracy i wielkości zatrudnienia w powiecie zostały oparte na danych statystycznych GUS, które nie zawierają pełnych informacji o liczbie osób zatrudnionych, w tym w rolnictwie, są więc mało reprezentatywne.

Według danych GUS, na koniec 2019 r. (najświeższe dostępne dane), w powiecie skarżyskim pracowało 15 349 osób. Najwięcej osób pracuje w sektorze przemysłu i budownictwa (ok. 32,3% w 2019 r.), najmniej natomiast w sekcji związanej z działalnością finansową i obsługą rynku nieruchomości (ok. 1,4% w 2019 r.).

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie skarżyskim w 2019 r. (najświeższe dostępne dane) było na poziomie 4 399,33 zł. Jak wynika z danych zamieszczonych w poniższej tabeli, wynagrodzenia brutto zarówno w powiecie, województwie świętokrzyskim jak i kraju wzrastają. Podczas gdy płace w powiecie i województwie utrzymują podobną dynamikę wzrostu, średnia płaca w kraju wzrasta nieco szybciej, co powoduje, że każdego roku dysproporcja między wynagrodzeniem w powiecie i wynagrodzeniem w kraju pogłębia się. Jest to tendencja niekorzystna, zubażająca mieszkańców powiatu.

4. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Zaopatrzenie w wodę

Według danych GUS (stan na koniec 2019 r.) z sieci wodociągowej na terenie powiatu skarżyskiego korzystało ogółem 96,4% ogółu ludności (w miastach – 96,8%, a na terenach wiejskich – 95,6%).

Zużycie wody z wodociągów na 1 mieszkańca w powiecie wynosi ogółem 29,3 m³, w miastach – 31,5 m³ i na wsi – 23,8 m³. Łączna długość sieci wodociągowej na terenie powiatu skarżyskiego wynosi 495,5 km.

Jak wynika z danych zamieszczonych w „*Diagnozie sytuacji przestrzennej, społecznej i gospodarczej powiatu skarżyskiego*”, największą liczbę kilometrów sieci wodociągowej posiadają gminy Skarżysko – Kamienna (162,6 km) oraz Bliżyn (127,9 km). Najwięcej budynków podłączonych do sieci wodociągowej jest w gminie miejskiej Skarżysko Kościelne, natomiast najmniej w gminie Łączna. Liczba ludności korzystającej z sieci wodociągowej w stosunku do ogółu ludności zamieszkującej tereny poszczególnych gmin waha się od 89,6% w gminie Skarżysko Kościelne do 98,9% w gminie Łączna.

Odprowadzanie ścieków

Według danych GUS (stan na koniec 2019 r.) z sieci kanalizacyjnej na terenie powiatu skarżyskiego korzystało ogółem 72,8% ogółu ludności (w miastach – 84,6%, a na terenach wiejskich – 42,8%).

Łączna długość sieci kanalizacyjnej na terenie powiatu skarżyskiego wynosi 316,8 km. W 2019 r. za pomocą sieci kanalizacyjnej z terenu powiatu skarżyskiego odprowadzono 2 076,4 dam³ ścieków bytowych.

Stopień wyposażenia w sieć kanalizacyjną obszarów poszczególnych gmin powiatu skarżyskiego jest zróżnicowany. Liczba ludności korzystającej z sieci kanalizacji sanitarnej w stosunku do ogółu ludności zamieszkującej tereny poszczególnych gmin waha się od 33,6% w gminie Bliżyn do 89,2% w gminie Skarżysko – Kamienna.

Gospodarka odpadami komunalnymi

We wszystkich gminach powiatu prowadzona jest selektywna zbiórka odpadów. Dominującym systemem w zabudowie jednorodzinnej jest segregacja prowadzona „u źródła” poprzez gromadzenie poszczególnych odpadów (szkło, tworzywa sztuczne, papier i tektura, metale) w odpowiednio oznakowanych pojemnikach lub workach.

Według danych GUS (stan na koniec 2019 r. – najświeższe dostępne dane) z terenu powiatu skarżyskiego zebrano łącznie 22 022,55 Mg odpadów komunalnych, z czego 19 134,36 Mg stanowiły odpady z gospodarstw domowych. Ponadto w 2019 r. zlikwidowano 27 dzikich wysypisk odpadów. Podczas likwidacji składowisk zebrano 214,6 Mg odpadów.

Zaopatrzenie w ciepło i gaz

Sieć ciepłowniczą posiadają tylko miasta Skarżysko-Kamienna i Suchedniów. Na obszarach, gdzie sieć ciepłownicza nie występuje, zaopatrzenie w ciepło realizowane jest za pomocą lokalnych kotłowni zasilających np. budynki wielorodzinne za pomocą krótkich odcinków sieci, indywidualne źródła ciepła funkcjonujące głównie w budownictwie jednorodzinym. Urządzenia grzewcze opalane są z reguły paliwem stałym zróżnicowanej jakości co

w połączeniu z różnym stanem technicznym źródeł ciepła przyczynia się do powstawania tzw. „niskiej emisji”.

Gaz ziemny na teren powiatu skarżyskiego doprowadzany jest z sieci ogólnokrajowej, z gazociągu wysokoprężnego relacji Kielce-Parszów. Według danych GUS (stan na koniec 2019 r.), z sieci gazowej na terenie powiatu korzystało ogółem 61,9% ludności (w miastach – 76,6%, a na terenach wiejskich – 24,4%).

Dostęp do sieci gazowej posiada każda gmina powiatu skarżyskiego. Pod względem wyposażenia terenu w sieć gazowniczą, najlepiej prezentują się gminy: Skarżysko – Kamienna, Suchedniów oraz Bliżyn.

Infrastruktura teleinformatyczna

Dostęp do szerokopasmowego Internetu na terenie powiatu skarżyskiego jest ograniczony, co należy uznać za barierę dla rozwoju społeczno – gospodarczego powiatu. Aktualnie trwają prace związane z rozbudową sieci światłowodowej w powiecie skarżyskim. Inwestycja ta jest częścią Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa.

5. Infrastruktura społeczna

Wychowanie przedszkolne i edukacja

Przedszkola

Według danych GUS (stan na koniec 2019 r. – najświeższe dostępne dane), na terenie powiatu skarżyskiego usługi wychowania przedszkolnego świadczy łącznie 41 przedszkoli, 14 oddziałów przedszkolnych zlokalizowanych w szkołach podstawowych oraz 4 punkty przedszkolne funkcjonujące w Gminie Skarżysko Kościelne.

W 2019 r. do wszystkich placówek wychowania przedszkolnego uczęszczało łącznie 1 962 dzieci, co stanowi 84,9% ogólnej liczby dzieci w wieku 3-6 lat.

Szkoły podstawowe

W powiecie skarżyskim funkcjonuje 29 szkół podstawowych, na które składa się łącznie 312 oddziałów.

Szkoły ponadpodstawowe

Na terenie powiatu skarżyskiego funkcjonują następujące szkoły/placówki oświatowe, dla których organem prowadzącym jest Powiat Skarżyski:

Liceum ogólnokształcące - 2

- I Liceum Ogólnokształcące im. Juliusza Słowackiego,
- II Liceum Ogólnokształcące im. Adama Mickiewicza,

Zespoły Szkół - 4

- Zespół Szkół Technicznych im. Armii Krajowej,
- Zespół Szkół Ekonomicznych im. Mikołaja Kopernika,
- Zespół Szkół Samochodowo – Usługowych im. Władysława „Oseta” Wasilewskiego,
- Zespół Szkół Transportowo – Mechatronicznych,

Placówki kształcenia specjalnego - 3

- Zespół Placówek Edukacyjno – Wychowawczych,
- Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy Nr 2,
- Zespół Placówek Resocjalizacyjno – Wychowawczych,

Powiatowe Centrum Rozwoju Edukacji - 1

- Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna,
- Powiatowa Biblioteka Pedagogiczna.

Liczba uczniów/słuchaczy w szkołach ogólnodostępnych i specjalnych w roku szkolnym 2020/2021 wyniosła **3 226** w tym:

- uczniowie szkół dla młodzieży – **2 881**
- słuchacze szkół dla dorosłych – **89**
- uczniowie szkół specjalnych – **256**

Na terenie powiatu skarżyskiego nie ma szkół wyższych.

Ochrona zdrowia

Na terenie powiatu skarżyskiego usługi z zakresu opieki medycznej świadczy Zespół Opieki Zdrowotnej Szpital Powiatowy im. Marii Skłodowskiej – Curie przy ul. Szpitalnej 1, który obsługuje wszystkie gminy powiatu.

Świadczenia z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej realizowane są przez publiczne i niepubliczne przychodnie.

Aktualnie część budynków, w których świadczone są usługi z zakresu ochrony zdrowia wymaga remontów/modernizacji a także doposażenia w niezbędny sprzęt diagnostyczny i biurowy.

6. Kultura

Na obszarze powiatu skarżyskiego działają liczne instytucje kultury, grupy artystyczne, domy i ośrodki kultury, kluby, świetlice itp. Według danych GUS (stan na koniec 2020 r.), na obszarze powiatu skarżyskiego funkcjonowało łącznie 70 instytucji kultury. Najwięcej podmiotów działa na terenie miejskiej gminy Skarżysko – Kamienna.

Poszczególne instytucje są organizatorami wydarzeń kulturalnych zarówno cyklicznych jak i okazjonalnych, popularyzujących i podtrzymujących miejscowe zwyczaje i tradycje. Celem organizacji wydarzeń kulturalnych jest również integracja lokalnej społeczności i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

7. Sport i rekreacja

Dostępność do obiektów sportowo - rekreacyjnych dla mieszkańców w poszczególnych gminach powiatu skarżyskiego jest zróżnicowana. Największa koncentracja obiektów sportowo – rekreacyjnych znajduje się na terenie Skarżyska – Kamiennej oraz Suchedniowa. Niemniej jednak wciąż na terenie całego powiatu występują deficyty tego rodzaju obiektów i należy dążyć do ich uzupełnienia.

8. Analiza SWOT dla powiatu skarżyskiego

Klasycznym narzędziem, stosowanym od wielu lat w analizie strategicznej, jest zestawienie mocnych i słabych stron analizowanego obszaru (w tym przypadku gminy) oraz określenie jego szans i zagrożeń rozwojowych. Nazwa SWOT pochodzi z języka angielskiego i oznacza:

S – Strengths (silne strony), W – Weaknesses (słabości, słabe strony), O - Opportunities (możliwości, szanse), T – Threats (zagrożenia). Przyjęta metoda pozwala na zebranie i uszeregowanie informacji o potencjale rozwojowym analizowanego obszaru oraz o dostrzeganych barierach. Zwraca jednocześnie uwagę na pojawiające się zewnętrzne (tkwiące w otoczeniu) szanse i zagrożenia.

Silny potencjał to baza umożliwiająca budowanie strategii, słabości to problemy i ograniczenia do pokonania. Zagrożenia to ostrzeżenie przed niepożądanym rozwojem warunków zewnętrznych, szanse to wsparcie i inspiracje dla lokalnej i regionalnej polityki.

Tabela 1. Struktura analizy SWOT

	POMOCNE w osiągnięciu założonych celów	ZAGRAŻAJĄCE osiągnięciu założonych celów
WEWNĘTRZNE (cechy jednostki)	STRENGTHS (mocne strony)	WEAKNESSES (słabe strony)
ZEWNĘTRZNE (tkwiące w otoczeniu)	OPPORTUNITIES (możliwości, szanse)	THREATS (zagrożenia)

Analizę SWOT dla powiatu skarżyskiego wykonano w oparciu o następujące dane:

- wnioski z opisu stanu aktualnego powiatu (opis sytuacji przestrzennej, społecznej i gospodarczej powiatu skarżyskiego),
- informacje pozyskane ze Starostwa Powiatowego w Skarżysku – Kamiennej oraz urzędów gmin i miast, wchodzących w skład powiatu skarżyskiego,
- dane GUS (Bank Danych Lokalnych),
- informacje udzielone przez instytucje i podmioty gospodarcze działające na terenie powiatu skarżyskiego.

Tabela 2. Analiza mocnych i słabych stron powiatu skarżyskiego

Uwarunkowania wewnętrzne	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - Dobrze rozwinięta sieć komunikacyjna (przez teren powiatu skarżyskiego z północy na południe przebiega droga ekspresowa S7, będąca trasą międzynarodową. Na kierunku wschód – zachód przez teren powiatu przebiega droga krajowa nr 42, która łączy przemysłowe miasta północy województwa świętokrzyskiego), - Obecność linii kolejowych, które przebiegają z północy na południe oraz z zachodu na wschód powiatu, tworząc na terenie miasta Skarżysko – Kamienna duży węzeł kolejowy (jeden z 11 największych w Polsce), - Korzystne warunki środowiska przyrodniczego i kulturowego stanowiące podstawę do rozwoju funkcji turystyczno – wypoczynkowej na terenie powiatu skarżyskiego, - Obecność dużych kompleksów leśnych, które obok funkcji gospodarczych, wodochronnych i biologicznych stanowią największą obszarowo bazę rekreacji codziennej, weekendowej i pobytovej, - Zasoby nieruchomości na terenie Skarżyska – Kamiennej nadające się do zagospodarowania z bezpośrednim dostępem do dróg publicznych, - Funkcjonowanie Miejskiej Bazy Terenów Inwestycyjnych w Skarżysku – Kamiennej, - Obecność zbiorników wodnych pełniących m.in. funkcje retencyjne, przeciwpowodziowe i rekreacyjne, - Obecność instytucji zajmujących się realizacją zadań z zakresu pomocy społecznej, w tym świadczących usługi opiekuńcze dla osób starszych, niepełnosprawnych, - Funkcjonowanie klubów seniora w gminach powiatu skarżyskiego oraz rad seniorów, które sprzyjają zachowaniu aktywności osób starszych, - Działalność licznych organizacji pozarządowych, głównie stowarzyszeń, których działania skierowane są na pogłębienia integracji społecznej, rozwój potencjału kulturowego gminy, rozwiązywanie problemów osób niepełnosprawnych oraz budowaniu tożsamości 	<ul style="list-style-type: none"> - Niezadawalający stan techniczny niektórych dróg na terenie powiatu, - Brak intermodalnego terminala przeładunkowego, - Wymagające doinwestowania połączenia kolejowe, - Duże rozdrobnienie agrarne oraz słaba jakość gleb głównymi barierami dla rozwoju funkcji rolniczej na terenie powiatu skarżyskiego, - Słaba jakość gleb – istotne ograniczenie dla rozwoju funkcji rolniczej w powiecie skarżyskim, - Niskodochodowe rolnictwo znajdujące się obecnie w głębokiej recesji gospodarczej, - Zbyt mały obszar objęty miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (gospodarka przestrzenna na obszarach, dla których brak jest mpzp prowadzona jest na podstawie decyzji o warunkach zabudowy), - Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura turystyczno – rekreacyjna np. szlaki piesze, rowerowe, - Problem „niskiej emisji”. Zróżnicowany stan techniczny indywidualnych źródeł ciepła , które opalane są najczęściej paliwami stałymi (węgiel kamienny, ekogroszek, miat węglowy), - Zmniejszająca się z roku na rok liczba ludności powiatu skarżyskiego jako następstwo ujemnego przyrostu naturalnego oraz ujemnego salda migracji, - Mało korzystna struktura wiekowa lokalnej społeczności – społeczeństwo regresywne, stare (poziom urodzeń jest niewielki a starsze grupy wiekowe mają dużą liczebność), - Wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym przy jednoczesnym zmniejszaniu liczby osób w wieku przedprodukcyjnym, co świadczy o starzeniu się społeczeństwa, - Wysoki wskaźnik obciążenia demograficznego (obciążenie najmłodszej

Uwarunkowania wewnętrzne	
Mocne strony	Słabe strony
<p>kulturowej regionu,</p> <ul style="list-style-type: none"> - Działalność policji i straży pożarnej zapewniających bezpieczeństwo na terenie powiatu oraz uspołecznianie działań tych służb, realizacja działań profilaktycznych ukierunkowanych na poprawę bezpieczeństwa itp., - Stabilność sytuacji gospodarczej pod względem liczby podmiotów gospodarczych działających na terenie powiatu skarżyskiego, - Wzrastająca wartość wskaźnika liczby podmiotów gospodarki narodowej w przeliczeniu na 10 tys. ludności (wskaźnik liczby podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 10 tys. ludności w powiecie skarżyskim jest najwyższy wśród wszystkich powiatów ziemskich województwa świętokrzyskiego), - Korzystna wzrostowa tendencja wartości wskaźnika liczby podmiotów gospodarki narodowej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym, - Wysoki odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej, - Obecność sieci ciepłowniczej na terenach miast Skarżysko – Kamienna i Suchedniów, - Obecność sieci gazowej i możliwości jej rozbudowy na terenie powiatu, - Dobra dostępność do przedszkoli/punktów przedszkolnych, szkół podstawowych i ponadpodstawowych, - Działalność licznych instytucji kultury, grup artystycznych, klubów itp., dzięki którym mieszkańcy powiatu mają możliwość rozwijania uzdolnień muzycznych, plastycznych, tanecznych itp., - Działalność klubów sportowych, organizacja imprez kulturalnych związanych z lokalną historią, zabytkami (edukacja historyczna i kulturalna, kultywowanie tradycji o zwyczajów a także integracja lokalnej społeczności), 	<p>grupy ludności grupą najstarszą,</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zmniejszająca się liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym, - Zbyt mała liczba podmiotów gospodarczych, które zapewniałyby dużą liczbę miejsc pracy (blisko 97% wszystkich podmiotów gospodarczych w powiecie stanowią mikroprzedsiębiorstwa, w których średnioroczne zatrudnienie wynosi mniej niż 10 osób), - Wzrost liczby osób bezrobotnych, do którego niewątpliwie przyczyniła się sytuacja pandemiczna związana z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS COV2 oraz wprowadzone w związku z tym restrykcje, - Powiat skarżyski z najwyższą stopą bezrobocia wśród wszystkich powiatów województwa świętokrzyskiego (wg danych statystycznych GUS, stan na koniec 2020 r.), - Dominacja wśród bezrobotnych osób młodych. Najliczniejszą grupę bezrobotnych stanowią osoby w przedziale wiekowym 25 – 44 lata, - Wysoki odsetek osób długotrwale bezrobotnych, tj. pozostających bez pracy dłużej niż 12 miesięcy (w 2020 r. 44% w ogólnej populacji osób bezrobotnych), - Biorąc pod uwagę kryterium poziom wykształcenia, najliczniejszą grupę bezrobotnych stanowią osoby z wykształceniem policealnym, średnim zawodowym oraz zasadniczym zawodowym/branżowym, - Pogłębiające się dysproporcje w poziomie przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w powiecie skarżyskim i wynagrodzeniem w kraju. Dynamika wzrostu średniej płacy na poziomie kraju jest znacznie szybsza niż w powiecie skarżyskim, co powoduje ubożenie mieszkańców powiatu, - Braki w infrastrukturze kanalizacyjnej w poszczególnych gminach powiatu skarżyskiego,

Uwarunkowania wewnętrzne	
Mocne strony	Słabe strony
	<ul style="list-style-type: none"> - Niski udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie w całkowitej masie odpadów komunalnych (wg stanu na koniec 2019 r.), - Ograniczenia w dostępie do szerokopasmowego Internetu, - Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura gazu ziemnego, zwłaszcza na terenach wiejskich powiatu, - Wymagająca doinwestowania infrastruktura szpitala powiatowego, w tym doposażenie w sprzęt medyczny, - Zróżnicowany dostęp do infrastruktury sportowo – rekreacyjnej w gminach powiatu skarżyskiego, - Wymagająca doinwestowania infrastruktura turystyczna, sportowo - rekreacyjna

Tabela 3. Analiza szans i zagrożeń rozwoju powiatu skarżyskiego

Uwarunkowania zewnętrzne	
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - Realizowana przez Państwo polityka prorodzinna, - Dobra koniunktura gospodarcza kraju, polityka państwa sprzyjająca powstawaniu i funkcjonowaniu podmiotów gospodarczych, - Współpraca z samorządami krajowymi i zagranicznymi, dająca możliwości wymiany kulturowej, językowej, wyjazdów studyjnych itp., - Dostępność i możliwość korzystania z zewnętrznych źródeł finansowania, w tym środków unijnych dostępnych w ramach perspektywy finansowej 2021 – 2027, - Inwestycje infrastrukturalne w Polsce Wschodniej, - Otwartość ludzi na nowe rozwiązania, - Różnorodne formy wsparcia dla osób poszukujących pracy, - Promocja i rozwój aktywnych form wypoczynku, - Zainteresowanie wypoczynkiem w gospodarstwach agroturystycznych, - Zapotrzebowanie na zdrową, ekologiczną żywność, - Możliwość rozwoju „firm turystycznych”, - Rozwój współpracy sieciowej podmiotów działających w branży turystycznej i jej pokrewnych, - Dostępność środków zewnętrznych na modernizację infrastruktury zdrowia. 	<ul style="list-style-type: none"> - Trwająca sytuacja pandemiczna związana z rozprzestrzenieniem się wirusa SARS COV2, - Zmiany klimatyczne, które w sposób bezpośredni wpływają zarówno na rolnictwo (susze anomalie pogodowe) a także na zdrowie obywateli, - Bariery prawne i znaczące obciążenia dla małych firm (wysokie koszty pracy, duże obowiązkowe świadczenia nakładane na pracodawców) , - Nieadekwatność wielkości środków przekazywanych przez państwo w stosunku do zadań przydzielanych samorządom, szczególnie w zakresie oświaty i pomocy społecznej. Zwiększające się koszty utrzymania szkół przy zmniejszającej się subwencji oświatowej, - Brak stabilności i spójności przepisów prawnych, - Wysoki stopień biurokracji, - Niskie wynagrodzenia za pracę, - Ubożenie społeczeństwa, - Niestabilna sytuacja na świecie – konflikty między państwami, - Wzrost patologii, - Utrzymujący się fiskalizm państwa, dławiący rozwój przedsiębiorczości, - Pogorszenie sytuacji finansowej samorządów w Polsce, - Zahamowanie rozwoju gospodarczego kraju, kryzys finansów publicznych, niekorzystne zjawiska makroekonomiczne, - Niekorzystna polityka podatkowa dla nowopowstających przedsiębiorstw.

II. PLAN STRATEGICZNY POWIATU SKARŻYSKIEGO DO 2030 ROKU

1. Wizja powiatu skarżyskiego

Powiat skarżyski to obszar:

- **prężnie działającej gospodarki,**
- **zapewniający warunki rozwoju kapitału społecznego,**
- **atrakcyjny dla turystów i inwestorów.**

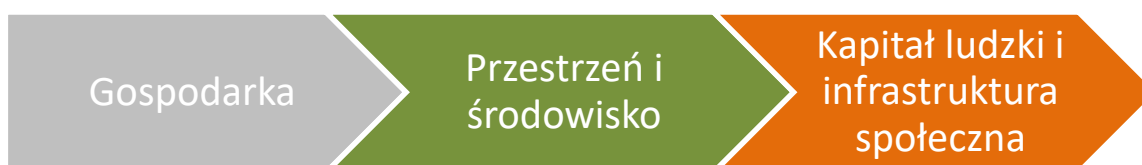
Powiat otwarty na współpracę, wspierający aktywność społeczną.

2. Misja powiatu skarżyskiego

Misją powiatu skarżyskiego jest tworzenie warunków do zrównoważonego rozwoju społeczno – gospodarczego oraz poprawy jakości życia mieszkańców poprzez efektywne wykorzystywanie zasobów społecznych, ekonomicznych, przyrodniczych i kulturowych oraz modernizację infrastruktury.

3. Cele strategiczne, cele operacyjne i kierunki działań

W oparciu o opracowaną diagnozę stanu aktualnego powiatu skarżyskiego, w której przeanalizowano sytuację społeczną, gospodarczą i przestrzenną, określono zasadnicze obszary priorytetowe (kluczowe) rozwoju powiatu. Obszary te są najistotniejszymi polami działania powiatu i jednocześnie wytyczają kierunki prac na najbliższe lata. W niniejszej „Strategii (...)” określono trzy obszary, w których będzie koncentrował się rozwój powiatu skarżyskiego. Wskazane poniżej obszary strategiczne należy postrzegać jako całość. Obszary te wzajemnie przenikają się a rozwój w jednym z nich wywiera wpływ na postęp w innych obszarach. Zostały one wyznaczone w sposób współzależny i łącznie wskazują drogę rozwoju powiatu skarżyskiego.

Dla każdego z obszarów priorytetowych sformułowany został cel strategiczny (w perspektywie do 2030 r.), z którego wynikają cele operacyjne. Dla ich urzeczywistnienia wyodrębniono natomiast kierunki działań (interwencji), które są uszczegółowieniem celów operacyjnych. Należy je traktować jako pewną propozycję, otwartą listę przedsięwzięć w danym zakresie, określającą ogólne ramy koncentracji aktywności programowej, finansowej i organizacyjnej całej wspólnoty powiatu w perspektywie długofalowej.

Rysunek 2. Plan strategiczny powiatu skarżyskiego w układzie celów strategicznych i operacyjnych w perspektywie do 2030 r.

Cel strategiczny 1.	Cele operacyjne
Zwiększenie konkurencyjności gospodarki powiatu skarżyskiego	1.1. Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich
	1.2. Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej powiatu – poprawa warunków do inwestowania i powstawania nowych miejsc pracy
	1.3. Rozwój turystyki i infrastruktury turystyczno – sportowej w oparciu o walory przyrodnicze i kulturowe powiatu

Cel strategiczny 2.	Cele operacyjne
Ochrona zasobów naturalnych i środowiska	2.1. Poprawa jakości powietrza – ograniczanie „niskiej emisji”
	2.2. Zrównoważona gospodarka wodno - ściekowa
	2.3. Racjonalne gospodarowanie odpadami oraz wspieranie idei gospodarki o obiegu zamkniętym (GOZ)
	2.4. Wysoki poziom świadomości ekologicznej wśród mieszkańców powiatu skarżyskiego

Cel strategiczny 3.	Cele operacyjne
Zwiększenie konkurencyjności kapitału ludzkiego	3.1. Promocja i ochrona zdrowia mieszkańców poprzez rozwój profilaktyki zdrowotnej a także poprawę infrastruktury i opieki medycznej
	3.2. Zwiększenie efektywności w rozwiązywaniu problemów społecznych – wsparcie osób potrzebujących, zagrożonych wykluczeniem społecznym
	3.3. Poprawa infrastruktury oświatowej i sportowej oraz zapewnienie wysokiej jakości kształcenia ponadpodstawowego umożliwiającego dostosowanie do wymagań rynku pracy
	3.4. Wzmacnianie potencjału społeczeństwa obywatelskiego
	3.5. Przyjazna dla obywateli oraz sprawnie działająca administracja powiatowa

Cel strategiczny 1. Zwiększenie konkurencyjności gospodarki powiatu skarżyskiego

Realizacja zadań w ramach celu strategicznego 1. ma na celu doprowadzenie do poprawy sytuacji gospodarczej powiatu, która będzie warunkować skuteczną realizację pozostałych celów określonych w niniejszej „Strategii (...)”. Należy dążyć do poprawy warunków i efektywności prowadzenia działalności rolniczej oraz pozarolniczej na terenach wiejskich, w szczególności: rozwijać współpracę z instytucjami i ośrodkami doradztwa rolniczego, wspierać rolnictwo ekologiczne, rozwój agroturystyki, promować zdrową żywność i produkty lokalne. Należy podejmować działania dla zwiększenia aktywności mieszkańców do zakładania i prowadzenia własnych biznesów oraz do zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej powiatu.

Powiat skarżyski ze względu na dogodny położenie transportowy, odznacza się dużym potencjałem inwestycyjnym. Jednak oprócz tego czynnika istnieje szereg innych czynników decydujących o atrakcyjności inwestycyjnej danego obszaru. Zaliczyć do nich można m.in.: jakość przestrzeni publicznej, dostępność powierzchni biurowych czy też uzbrojonych w niezbędną infrastrukturę terenów inwestycyjnych, sytuacje na rynku pracy a także tzw. klimat dla przedsiębiorców/inwestorów, czyli funkcjonowanie systemu ulg podatkowych w strefach ekonomicznych, chęć budowania i utrzymywania pozytywnych relacji z inwestorami czy też możliwość sprawnego załatwienia niezbędnych formalności administracyjnych. Skłonienie inwestorów do lokowania biznesów na danym obszarze skutkuje szeregiem pozytywnych zjawisk do których zaliczyć należy np. zwiększenie wpływów z podatków, zmniejszenie bezrobocia w wyniku tworzenia nowych miejsc pracy, ale również poprawa wizerunku oraz promocji danego terytorium jako miejsca innowacyjnego i atrakcyjnego (również dla mieszkańców), co w całości przekłada się na jej rozwój. Należy zatem uaktywniać posiadane potencjały i zasoby w celu zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej powiatu skarżyskiego.

Realizacji celu strategicznego 1. *Zwiększenie konkurencyjności gospodarki powiatu skarżyskiego*, służyć będą następujące cele operacyjne:

Cel operacyjny 1.1. Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich	
1.	Różnicowanie działalności rolniczej w celu zapewnienia różnorodności działań oraz alternatywnych źródeł dochodów
2.	Zapewnianie dostępu do informacji o potencjalnych źródłach finansowania dla nowych i istniejących aktywności gospodarczych np. poprzez zamieszczanie informacji na stronie internetowej powiatu
3.	Promocja lokalnych produktów
4.	Wspieranie działalności agroturystycznej
5.	Wspieranie przedsiębiorczości na obszarach wiejskich
6.	Wspieranie i promowanie upraw ekologicznych
7.	Promocja targów zdrowej żywności

Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oznacza dążenie do różnicowania gospodarki wiejskiej, czy na odchodzeniu od uznawania terenów wiejskich jako stref *stricte* rolniczych, gdzie produkcja surowców pochodzenia roślinnego i zwierzęcego oraz związane z nią aktywności stanowią dominującą lub jedyną funkcję. Wielofunkcyjny rozwój wsi to umiejętne wkomponowanie w wiejską przestrzeń dodatkowych funkcji pozarolniczych¹. Najogólniej można powiedzieć, że wielofunkcyjność terenów wiejskich polega na malejącej roli typowego rolnictwa jako źródła utrzymania ludności zamieszkującej te obszary.

Przejęcie przez tradycyjne gospodarstwa rolne nowych funkcji zaowocuje zmniejszeniem bezrobocia oraz wzrostem przedsiębiorczości, która jest warunkiem każdego wzrostu gospodarczego.

Istotną kwestią wspomagającą przemianę w lokalnych gospodarstwach jest promocja produktów lokalnych poprzez np. organizację wydarzeń i imprez promujących lokalnych producentów oraz zwiększenie dostępu do informacji o możliwościach pozyskania przez rolników środków finansowych na rozwój działalności okołorolniczych. Szansa na efektywne

¹ Krystian Heffner, Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN w Warszawie, Akademia Ekonomiczna w Katowicach „Wielofunkcyjność obszarów wiejskich w Polsce (...). Ewolucja zagospodarowania przestrzeni wiejskiej.

prowadzenie działalności, wymagać będzie lepszej wiedzy i opanowania nowych umiejętności z zakresu pozyskiwania i wykorzystania zewnętrznych źródeł finansowania, które niejednokrotnie będą jedyną szansą na zmianę i rozwój.

Cel operacyjny 1.2. Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej powiatu – poprawa warunków do inwestowania i powstawania nowych miejsc pracy	
1.	Rozwój i poprawa stanu infrastruktury kolejowej, drogowej oraz infrastruktury towarzyszącej
2.	Współpraca z Zarządcami infrastruktury drogowej i kolejowej w zakresie planowania i realizowania inwestycji
3.	Inwestycje w infrastrukturę telekomunikacyjną, w szczególności zapewnienie szybkich łączy internetowych
4.	Zwiększenie dostępności terenów przeznaczonych pod inwestycje wraz z ich pełnym uzbrojeniem
5.	Opracowanie systemu zachęt (m.in. w postaci ulg podatkowych) dla potencjalnych inwestorów
6.	Rozwój specjalnych stref ekonomicznych
7.	Kreowanie przyjaznego klimatu przedsiębiorczości

Rozwój społeczny i gospodarczy jest zdeterminowany odpowiednim stanem infrastruktury technicznej. Szczególnie ma to znaczenie w powiecie skarżyskim ze względu na jego korzystne położenie geograficzne i obecność głównych ciągów komunikacyjnych. Na terenie powiatu istnieją drogi zarówno powiatowe jak i gminne, których stan nawierzchni jest niezadowolający. Szanse na poprawę w tym zakresie należy upatrywać w rozwoju finansowania zewnętrznego i wsparciu tego typu inwestycji ze strony Państwa, a także w ramach funduszy europejskich. Kolejnym czynnikiem decydującym o atrakcyjności inwestycyjnej jest dostępność terenów przeznaczonych pod inwestycje wyposażonych w niezbędną infrastrukturę techniczną. Dla inwestorów ważną rolę odgrywają również stawki najmu, ceny gruntów inwestycyjnych a także funkcjonowanie systemu zachęt np. ulg podatkowych.

Rozwój infrastruktury technicznej powinien objąć także inwestycje w infrastrukturę telekomunikacyjną, w szczególności budowę szybkich łączy internetowych. Współcześnie jest to kluczowy czynnik determinujący stosowanie nowych technologii w gospodarce, a także wpływający na jakość życia społecznego.

Ważnym elementem przyczyniającym się do wzrostu atrakcyjności powiatu skarżyskiego jako miejsca lokowania inwestycji jest tzw. klimat przedsiębiorczości, który tworzony jest głównie przez władze samorządowe. Przedsiębiorcy skłonni są do lokowania swoich biznesów w miejscach, w których samorządy wykazują chęć współpracy. Władze powiatu skarżyskiego powinny zatem ukierunkować swoje działania na budowanie a następnie utrzymywanie dobrych relacji z inwestorami, zarówno lokalnymi, krajowymi jak i zagranicznymi. W tym obszarze niezbędne jest poznanie potrzeb oraz problemów zarówno obecnych jak i potencjalnych inwestorów, pracodawców np. poprzez organizowanie spotkań z przedsiębiorcami. Dzięki zdobytej wiedzy, władze powiatu będą mogły zaoferować skuteczne formy wsparcia lokalnym liderom w prowadzeniu działań inwestycyjnych, ale również pozyskanie nowych inwestorów, co w konsekwencji może przełożyć się na rozwój powiatu.

Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej oraz rozwój przedsiębiorstw przyczyni się do powstania nowych miejsc pracy, co w konsekwencji spowoduje zmniejszenie poziomu bezrobocia. Warto jednak w tym miejscu zaznaczyć, iż jednym z czynników zachęcających inwestorów do prowadzenia działalności na danym terenie jest dostęp do wykwalifikowanych pracowników. Wobec tego należy dążyć do podejmowania działań mających na celu zwiększenie kompetencji mieszkańców np. poprzez organizację szkoleń przez Powiatowy Urząd Pracy.

Do przykładowych inwestycji w ramach celu operacyjnego 1.2. *Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej powiatu*, należeć będą:

<p>Budowa terminalu intermodalnego w Skarżysku - Kamiennej</p>	<p>Województwo świętokrzyskie jest jednym z regionów, w których wciąż nie ma obiektu przestrzennego połączonego z infrastrukturą i właściwą organizacją umożliwiającą przeładunek intermodalnych jednostek transportowych (kontenerów, nadwozi wymiennych i naczep samochodowych) pomiędzy środkami transportu należącymi do różnych gałęzi transportu. Doskonałą lokalizację dla takiej inwestycji stanowi Skarżysko-Kamienna, jako miasto dysponujące rozbudowaną infrastrukturą kolejową, leżące na skrzyżowaniu linii nr 8 (Warszawa – Radom – Skarżysko-Kamienna – Kielce – Kraków) oraz nr 25 (Łódź Kaliska – Skarżysko-Kamienna – Ożarów Cementownia – Dębica). Linie te należą do sieci kompleksowej Transeuropejskiej Sieci Transportowej (TEN-T), która zapewnia spójność inwestycji infrastrukturalnych w Unii Europejskiej. Projekt zakłada powstanie placu przeładunkowego o powierzchni ponad 62,5 tys. m kw., dwóch torów o długości 750 m każdy, dwóch suwnic bramowych oraz dwóch wozów przedsięwziętych do przeładunku kontenerów. Szacunkowy koszt inwestycji, która będzie realizowana w trzech etapach, to ok.150 mln zł. Powstanie terminalu to zwiększenie szybkości dostaw, przerzucenie części transportu z dróg na przewozy kolejowe, a co za tym idzie – czystsze powietrze, mniejsza degradacja dróg, liczby wypadków i ograniczenie poziomu hałasu. To także ogromna szansa na impuls rozwoju gospodarczego Skarżyska-Kamiennej i całego regionu świętokrzyskiego.</p> <p>Utworzenie kompleksowej obsługi komunikacyjnej (infrastruktura drogowa) terminalu intermodalnego wraz z przekroczeniem linii kolejowej Warszawa – Kraków.</p>
<p>Budowa zintegrowanego systemu komunikacyjnego wraz z przejściem pod torami w obrębie dworca kolejowego stacji Skarżysko-Kamienna</p>	<p>Zakres projektu obejmuje budowę tunelu pieszo-rowerowego pod torami w obrębie dworca kolejowego w Skarżysku – Kamiennej z przebudową wejść na perony oraz przebudową układu komunikacyjnego w rejonie dworca, co w sposób znaczący poprawi dostępność infrastruktury kolejowej dla osób o ograniczonej mobilności (Załącznik II do Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+). W ramach niniejszej inwestycji zostanie również zmodernizowany peron nr 1 stacji Skarżysko-Kamienna.</p>
<p>Prace na linii kolejowej nr 25 na odcinku Końskie – Skarżysko oraz budowa nowej linii kolejowej nr 89 Wąsosz</p>	<p>Ta inwestycja to odpowiedź na m.in. brak dogodnego połączenia kolejowego Kielc z północno - zachodnią częścią województwa, a także Łodzią i Warszawą. Interesariuszami projektu będą przede wszystkim mieszkańcy województwa świętokrzyskiego</p>

Konecki – Kielce (ciąg komunikacyjny CPK nr 7)	i łódzkiego, w szczególności miast Kielce i Łódź, gminy i powiaty w ciągu połączenia kolejowego Kielce - Skarżysko Kamienna - Opoczno - Tomaszów Mazowiecki - Łódź.
Prace na linii kolejowej nr 8 na odcinku Skarżysko-Kamienna – Kielce – Kozłów	Inwestycja ma na celu stworzyć spójne połączenia kolejowe między województwami: mazowieckim, świętokrzyskim i małopolskim oraz skrócenie czasu przejazdu pociągów ze Skarżyska-Kamiennej do Kozłowa oraz w relacjach dalekobieżnych: do Krakowa i Warszawy poprzez zwiększenia prędkości dla pociągów pasażerskich maksymalnie do 160 km/h, a towarowych do 100 km/h. Inwestycja oznacza również przebudowę peronów celem ich dostosowania do potrzeb podróżnych o ograniczonej mobilności, w tym: „Budowa bezkolizyjnego skrzyżowania – wiaduktu kolejowego w ciągu linii kolejowej nr 8 Warszawa Zachodnia - Kraków Główny na odcinku Skarżysko-Kamienna – Kielce – Kozłów z drogą powiatową nr 0578T na terenie Gminy Suchedniów”.
Rozbudowa układu komunikacyjnego wraz z budową wiaduktu nad torami kolejowymi w Skarżysku-Kamiennej	Inwestycja w ramach zadania: „Budowa zintegrowanego systemu komunikacyjnego obejmującego wykonanie przebudowy istniejącego układu komunikacyjnego wraz z budową obiektu w celu przekroczenia linii kolejowej nr 8 Warszawa – Kraków i skomunikowania Osiedla Dolna Kamienna z Osiedlem Przydworcowym w Skarżysku – Kamiennej”.

Poza wymienionymi inwestycjami przewiduje się realizację szeregu zadań wpisujących się w cel operacyjny 1.2., jakie planowane są przez poszczególne gminy powiatu skarżyskiego oraz inne podmioty działające na terenie powiatu. Zadania o których mowa wymienione są w Załączniku Nr 2 do niniejszej „Strategii ...”.

Cel operacyjny 1.3. Rozwój turystyki i infrastruktury turystyczno – sportowej w oparciu o walory przyrodnicze i kulturowe powiatu	
Kierunki działań:	
1.	Budowa nowych i modernizacja istniejących ciągów pieszych i rowerowych
2.	Rozbudowa nowych atrakcji turystycznych – przygotowanie wysokiej jakości oferty turystycznej, rekreacyjnej i wypoczynkowej, skierowanej do wszystkich grup społecznych i wiekowych
3.	Powstanie bazy noclegowej
4.	Promocja atrakcji turystycznych, walorów przyrodniczych i kulturowych powiatu z wykorzystaniem nowoczesnych instrumentów promocji
5.	Nawiązanie współpracy z podmiotami branży turystycznej – sąsiednimi i wojewódzkimi punktami informacji turystycznej w celu efektywnej dystrybucji oferty
6.	Współpraca powiatu z gminami wchodzącymi w jego skład w zakresie tworzenia nowych szlaków dla potrzeb turystyki pieszej, rowerowej i przyrodniczo - edukacyjnej

Do czynników warunkujących rozwój turystyki, oprócz walorów przyrodniczych i kulturowych należy dobrze rozwinięta infrastruktura turystyczno – sportowa (obiekty i urządzenia, które służą zaspokojeniu potrzeb turystów. Na terenie powiatu skarżyskiego omawiany rodzaj infrastruktury jest niedostatecznie rozwinięty. Uwagę należy zwrócić przede wszystkim na

niedostateczną tras rowerowych czy pieszo – biegowych, które mogą być użytkowane nie tylko przez turystów ale także mieszkańców powiatu skarżyskiego. Należy zatem podjąć działania zmierzające do stworzenia kompleksowego układu ścieżek/tras rowerowych oraz pieszo – biegowych, uwzględniającego wykorzystanie istniejących na terenie powiatu zasobów przyrodniczych i kulturowych. Ważną kwestią jest także rozwój nowych atrakcji turystycznych również w oparciu o istniejące i potencjalne walory turystyczne (w tym istniejące i planowane zbiorniki wodne). W celu stworzenia pełnej oferty turystycznej niezbędny jest rozwój bazy noclegowej, która obecnie zarówno pod względem obiektów jak i miejsc noclegowych jest niewystarczająca. Należy zatem podjąć starania zmierzające do poprawy sytuacji w tej kwestii np. poprzez rozwój agroturystyki, która oprócz zakwaterowania, może oferować liczne atrakcje m.in.: jazdę konną, wędkarstwo, uczestnictwo w pracach gospodarskich czy przygotowywaniu produktów regionalnych). Podkreślić należy, że oferta turystyczna powinna być skierowana do różnych grup wiekowych. Powinna uwzględniać potrzeby zarówno dzieci jak i osób dorosłych, w tym osób w podeszłym wieku.

Aktualnie powiat skarżyski ma w planach realizację przedsięwzięcia polegającego na utworzeniu głównej trasy rowerowej wraz z całą siecią mniejszych tras rowerowych na terenie powiatu skarżyskiego łączącej gminy Skarżysko – Kamienna, Bliżyn, Łączna, Suchedniów, Skarżysko Kościelne oraz powiatów starachowickiego i szydłowieckiego. Celem przedsięwzięcia jest wykreowanie i promocja „zielonych płuc” powiatu skarżyskiego oraz miejsc szczególnie atrakcyjnych z punktu widzenia turystyki.

W ramach niniejszego celu przewiduje się realizację szeregu zadań, jakie planowane są przez poszczególne gminy powiatu skarżyskiego oraz inne podmioty działające na terenie powiatu. Zadania o których mowa wymienione są w Załączniku Nr 2 do niniejszej „Strategii ...”.

Cel strategiczny 2. Ochrona zasobów naturalnych i środowiska

Biorąc pod uwagę obecne wyzwania w obszarze ochrony środowiska, przyrody i polityki klimatycznej państwa, rozwój powiatu powinien być kreowany w sposób zrównoważony. Działania powiatu powinny być ukierunkowane na realizację projektów, które przyczynią się do zmniejszenia negatywnych oddziaływań na środowisko przyrodnicze. Działania te koncentrować się będą w takich obszarach jak ochrona powietrza atmosferycznego, gleb i zasobów wodnych czy też budowania świadomości ekologicznej różnych grup społeczności powiatu. Cel strategiczny 2 realizowany będzie za pomocą czterech celów operacyjnych.

Cel operacyjny 2.1. Poprawa jakości powietrza – ograniczanie „niskiej emisji”

Kierunki działań:

1.	Kompleksowe termomodernizacje budynków, w tym wymiana przestarzałych niskosprawnych źródeł ciepła we wszystkich sektorach użytkowników energii
2.	Zwiększenie udziału energii ze źródeł niekonwencjonalnych w ogólnym bilansie zużycia energii na terenie powiatu skarżyskiego poprzez inwestycje w odnawialne źródła energii (np. kolektory słoneczne, ogniwa fotowoltaiczne, pompy ciepła, itp.)
3.	Realizacja programów wspierających mieszkańców o niskich dochodach w realizacji termomodernizacji budynków mieszkalnych
4.	Prowadzenie działań informacyjnych nt. możliwości uzyskania wsparcia dla przedsięwzięć poprawiających efektywność energetyczną
5.	Wspieranie inicjatyw przeciwdziałania zanieczyszczeniu powietrza poprzez np.: - zachęcanie mieszkańców do nasadzeń poprzez akcje rozdawania sadzonek roślin

	o właściwościach oczyszczających/filtrujących powietrze, - realizacja nasadzeń roślin tzw. oczyszczaczy powietrza w przestrzeniach gmin i miast
6.	Realizacja programów międzygminnych (partnerskich) związanych z wymianą pieców (Stop Smog, Czyste Powietrze)
7.	Rozbudowa sieci gazowniczej oraz nowoczesnych sieci ciepłowniczych w obszarach zwartej zabudowy, promocja nowych technologii grzewczych wśród mieszkańców powiatu.

Kierunki działań przewidziane w ramach realizacji celu operacyjnego 2.1. *Poprawa jakości powietrza – ograniczanie „niskiej emisji”*, koncentrują się na przedsięwzięciach dotyczących ochrony i poprawy stanu powietrza m.in. poprzez ograniczenie zapotrzebowania na energię w wyniku termomodernizacji budynków, zmniejszenie emisji zanieczyszczeń z systemów grzewczych, zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych w ogólnym bilansie energetycznym powiatu czy zapewnieniu dostępu do paliw przyjaznych dla środowiska (gaz ziemny). Dostęp do infrastruktury gazu ziemnego może wpłynąć pozytywnie na zmianę struktury paliw wykorzystywanych do ogrzewania. Zwiększenie wykorzystania gazu ziemnego do celów grzewczych przyniesie korzyści dla środowiska w postaci redukcji emisji zanieczyszczeń powietrza.

Inwestycje w OZE (ze szczególną preferencją rozwoju małych rozproszonych instalacji pracujących dla potrzeb konkretnych budynków/obiektów) przyczynią się do zwiększenia udziału energii wytwarzanej ze źródeł odnawialnych w energii finalnej. Nastąpi zmniejszenie zużycia energii paliw kopalnych, ograniczona zostanie zatem emisja CO₂ oraz innych szkodliwych związków. Do korzyści należy zaliczyć także zmniejszenie opłat za energię.

W ramach niniejszego celu przewiduje się realizację szeregu zadań, jakie planowane są przez poszczególne gminy powiatu skarżyskiego oraz inne podmioty działające na terenie powiatu. Zadania o których mowa wymienione są w Załączniku Nr 2 do niniejszej „Strategii ...”.

Cel operacyjny 2.2. Zrównoważona gospodarka wodno - ściekowa	
Kierunki działań:	
1.	Rozbudowa infrastruktury wodno – ściekowej w gminach powiatu skarżyskiego
2.	Poprawa niezawodności systemu odprowadzania ścieków poprzez budowę nowych urządzeń wodno – kanalizacyjnych, modernizacje i bieżące utrzymanie istniejących
3.	Systematyczne uszczelnianie systemu gospodarki wodno – ściekowej. Identyfikacja źródeł zanieczyszczeń i ich ograniczanie, monitorowanie stanu sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, realizacja działań informacyjno – edukacyjnych skierowanych do mieszkańców
4.	Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi (m.in. retencja) oraz ochrona wód
5.	Promowanie i zachęcanie mieszkańców do retencjonowania wody opadowej u źródła
6.	Rozbudowa sieci infrastruktury technicznej w obszarach przewidzianych do zainwestowania
7.	Promocja rozwoju systemu przydomowych oczyszczalni ścieków

Wysoki stopień wyposażenia danego obszaru w infrastrukturę techniczną jest podstawowym czynnikiem aktywizującym postęp społeczno – gospodarczy. Stanowi podstawę wszelkiej działalności gospodarczej, warunkuje jakość życia oraz zabezpiecza środowisko naturalne. Nowoczesna i pełna infrastruktura komunalna pozwala na optymalną ochronę gleb i wód

a także zapewnia społeczeństwu odpowiednie warunki bytowe. Zadaniem infrastruktury kanalizacyjnej jest zbieranie wszystkich rodzajów ścieków, oczyszczanie ich i odprowadzanie do odbiorników, dlatego też ma ona niebagatelny wpływ na jakość życia, środowiska oraz kurczących się zasobów wodnych. Warto w tym miejscu zaznaczyć, że niewłaściwa gospodarka ściekami, ze szczególnym naciskiem na zrzuty nieoczyszczonych lub niedostatecznie oczyszczonych ścieków do rzek/ zbiorników wodnych jak też gromadzenie ścieków w nieszczelnych zbiornikach (szambach), stanowi poważne zagrożenie dla środowiska oraz zdrowia ludzi, powodując zanieczyszczenia gleb a następnie wód, powodując tym samym pogorszenie warunków życia.

Poziom skanalizowania obszarów gmin należących do powiatu skarżyskiego jest zróżnicowany. Najniższym stopniem wyposażenia w sieć kanalizacji sanitarnej odznaczają się gminy Bliżyn oraz Łączna. Wobec tego konieczna jest rozbudowa sieci kanalizacyjnej na terenie powiatu skarżyskiego w oparciu o wcześniejsze przeprowadzenie analizy rynku, zapotrzebowania na inwestycję oraz warunków przyłączeniowych. Dostęp do sieci kanalizacyjnej z pewnością pozytywnie wpłynie na komfort życia mieszkańców, funkcjonowanie gospodarstw domowych i jakość otaczającego środowiska. Ponadto wyższy stopień wyposażenia powiatu w infrastrukturę kanalizacyjną ulokuje go na wyższej pozycji w staraniach o pozyskanie nowych inwestorów, co z kolei może przełożyć się na rozwój gospodarczy tego obszaru.

W celu ochrony zasobów wodnych należy:

- promować racjonalne gospodarowanie wodą, które będzie prowadzić do ograniczenia zużycia wody,
- zwiększać retencję wód poprzez budowę zbiorników wodnych, tworzenie przydomowych oczek wodnych i ogrodów deszczowych zasilanych wodami opadowymi,
- prowadzić racjonalną gospodarkę wodno-ściekową aby poprawić lub utrzymać dobry stan wód powierzchniowych i podziemnych oraz gleb.

W ramach niniejszego celu przewiduje się realizację szeregu zadań, jakie planowane są przez poszczególne gminy powiatu skarżyskiego oraz inne podmioty działające na terenie powiatu. Zadania o których mowa wymienione są w Załączniku Nr 2 do niniejszej „Strategii ...”.

Cel operacyjny 2.3. Racjonalne gospodarowanie odpadami oraz wspieranie idei gospodarki o obiegu zamkniętym (GOZ)	
Kierunki działań:	
1.	Kontrola segregacji odpadów oraz wzrost stopnia segregacji
2.	Systematyczna likwidacja „dzikich wysypisk”
3.	Promocja gospodarki przyjaznej środowisku (akcja informacyjna) – racjonalne gospodarowanie zasobami, surowcami, ograniczenie powstawania odpadów z tworzyw sztucznych
4.	Ograniczanie masowego konsumpcjonizmu – budowanie świadomości mieszkańców
5.	Rozwój współpracy sektora publicznego z sektorem prywatnym

Gospodarka o obiegu zamkniętym (GOZ) stanowi alternatywę dla obecnie dominującego liniowego modelu ekonomicznego, umożliwiającą pogodzenie wzrostu gospodarczego z dbałością o środowisko naturalne. Gospodarka linearna opiera się o zasadę „weź, użyj, wyrzuć”, natomiast gospodarka o obiegu zamkniętym – „ponownie wykorzystaj, naprawiaj,

odnawiaj, recykluj”. Gospodarka o obiegu zamkniętym jest koncepcją zmierzającą do racjonalnego wykorzystania zasobów i ograniczenia negatywnego oddziaływania na środowisko wytwarzanych produktów, które - podobnie jak materiały oraz surowce - powinny pozostawać w gospodarce tak długo, jak jest to możliwe, a wytwarzanie odpadów powinno być jak najbardziej zminimalizowane.

Gospodarka o obiegu zamkniętym wymaga nowych sposobów konsumpcji, dlatego też niezbędne jest budowanie świadomości w tym zakresie.

Władze lokalne są blisko mieszkańców i mogą pełnić istotną rolę w kreowaniu nowych, proekologicznych przyzwyczajeń.

W ramach niniejszego celu przewiduje się realizację szeregu zadań, jakie planowane są przez poszczególne gminy powiatu skarżyskiego oraz inne podmioty działające na terenie powiatu. Zadania o których mowa wymienione są w Załączniku Nr 2 do niniejszej „Strategii ...”.

Cel operacyjny 2.4. Wysoki poziom świadomości ekologicznej wśród mieszkańców powiatu skarżyskiego

Kierunki działań:

1.	Realizacja działań informacyjnych promujących rozwiązania proekologiczne wśród wszystkich grup wiekowych mieszkańców powiatu skarżyskiego
2.	Realizacja cyklicznych działań edukacyjno – warsztatowych
3.	Promowanie i wspieranie działań i aktywności lokalnych stowarzyszeń, organizacji grup mieszkańców na rzecz poprawy świadomości ekologicznej

Wśród kierunków działań mających na celu poprawę stanu środowiska naturalnego w powiecie skarżyskim, wymienić należy budowanie świadomości ekologicznej mieszkańców, w szczególności poprzez edukację - programy traktujące o korzyściach dla środowiska i ludzi wynikających z odpowiedzialnych zachowań m.in. w obszarach: gospodarowania odpadami (segregacja odpadów i zagrożenia wynikające ze spalania odpadów w warunkach domowych – systemach grzewczych czy porzucania śmieci), konsekwencje spalania paliw złej jakości, konieczność minimalizowania ilości wytwarzanych odpadów poprzez zapobieganie ich powstawaniu.

Mieszkańcy powiatu muszą być informowani o obowiązujących w obszarze ochrony powietrza regulacjach prawnych (np. uchwała antysmogowa dla województwa świętokrzyskiego), które nakładają na obywateli obowiązek dbania o jakość powietrza poprzez obligowanie do określonych zachowań, wśród których wymienić można m.in. zakaz spalania paliw najgorszej jakości. Informacje te powinny być przekazywane w sposób jasny i czytelny.

Edukacja ekologiczna, która powinna być skierowana nie tylko do osób dorosłych, ale również do dzieci, stanowi podstawę do zmiany praktyk społecznych w kierunku dbania o wspólną przestrzeń i środowisko. Istotą działań edukacyjnych powinno być zwiększenie świadomości mieszkańców powiatu skarżyskiego na temat przyczyn i konsekwencji ingerencji w środowisko przyrodnicze a także wyzwań w zakresie zmian klimatu. Edukacja dotycząca ekologii i zmian klimatu powinna obejmować działania formalne i nieformalne, co oznacza, że powinna opierać się na współpracy z organizacjami pozarządowymi, ale również na kampaniach społecznych czy działaniach pokazujących jak dbać o klimat i środowisko (konkursy, quizy, wydarzenia, promocja).

Cel strategiczny 3. Zwiększenie konkurencyjności kapitału ludzkiego

Głównym celem działań podejmowanych w ramach tego obszaru jest poprawa warunków dla rozwoju kapitału ludzkiego. Kapitał ludzki jest tutaj kluczowym czynnikiem. Ważne jest zatem podejmowanie działań ukierunkowanych na podnoszenie jakości tego czynnika. Kierunki działań przyjęte dla realizacji celu strategicznego 3.1. *Konkurencyjny kapitał ludzki*, związane są z realizacją polityki zrównoważonego rozwoju w obszarze społecznym, który zakłada poprawę jakości i dostępności usług społecznych, umiejętność tworzenia lepszych warunków życia, aktywizacji społeczności lokalnej a także zwiększeniu efektywności w rozwiązywaniu problemów społecznych. Realizacji celu strategicznego 3.1. sprzyjać będzie realizacja następujących celów operacyjnych:

Cel operacyjny 3.1. Promocja i ochrona zdrowia mieszkańców poprzez rozwój profilaktyki zdrowotnej a także poprawę infrastruktury i opieki medycznej

Kierunki działań:

1.	Działania wspierające profilaktykę i wczesne wykrywanie chorób
2.	Edukacja i profilaktyka zdrowotna zachęcająca mieszkańców wszystkich grup wiekowych do zdrowego stylu życia, w tym kultury fizycznej, sportu i rekreacji. Wzrost świadomości zdrowotnej społeczeństwa.
3.	Rozwój systemu opieki dla osób starszych (domy pomocy społecznej, domy spokojnej starości, centra rehabilitacyjne itp.), w tym opieki geriatrycznej i usług opiekuńczych
4.	Modernizacje i remonty budynków, w których świadczone są usługi medyczne
5.	Poprawa dostępności infrastruktury zdrowia. Dopuszczenie placówek medycznych w odpowiedni sprzęt diagnostyczny i biurowy.
6.	Poprawa jakości opieki zdrowotnej
7.	Wdrażania programów promocji i profilaktyki zdrowotnej, w tym profilaktyka i rozwiązywanie problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami oraz problemami zdrowia psychicznego i poprawą dobrostanu psychicznego społeczeństwa
8.	Rozwój poradnictwa kryzysowego z wykorzystaniem ośrodków interwencji kryzysowej i specjalistycznych ośrodków terapeutycznych
9.	Współpraca samorządu powiatowego z innymi podmiotami na rzecz ochrony zdrowia

Do ważniejszych funkcji powiatu skarżyskiego należy promocja i ochrona zdrowia mieszkańców, a także wsparcie dla osób potrzebujących poprzez zwiększenie jakości i efektywności pomocy społecznej. To ważne społecznie zadanie stanowi jednocześnie wyzwanie, głównie w obliczu zarówno zjawisk demograficznych jak i kosztochłonności i konieczności ponoszenia dużych nakładów przy ograniczonym na te cele budżecie. Mimo tych wyzwań w najbliższych latach należy usprawnić i rozwinąć system opieki dla seniorów. Szczególnie ważne jest wsparcie w świadczeniu usług opiekuńczych. Placówki opieki medycznej powinny zostać wyposażone w bardziej nowoczesny sprzęt medyczny, co pozwoliłoby częściowo usprawnić realizację opieki specjalistycznej. Dla efektywnej realizacji celów w tym obszarze ważne jest promowanie zdrowego stylu życia oraz rozwój profilaktyki zdrowotnej, z wykorzystaniem różnych instrumentów, w tym mediów i instytucji publicznych i społecznych.

Do przykładowych inwestycji w ramach celu operacyjnego 3.1.1. *Promocja i ochrona zdrowia mieszkańców poprzez rozwój profilaktyki zdrowotnej a także poprawę infrastruktury i opieki medycznej*, należy będą:

Modernizacja budynku po dawnym Oddziale Zakaźnym przy ul. Szpitalnej 1 na Oddział Rehabilitacji Diennej wraz z zapleczem rehabilitacyjnym z ul. Ekonomii 4	Zespół Opieki Zdrowotnej w Skarżysku-Kamiennej, Szpital Powiatowy im. Marii Skłodowskiej- Curie
Remont i modernizacja pomieszczenia pod nowo zakupiony aparat RTG	Zespół Opieki Zdrowotnej w Skarżysku-Kamiennej, Szpital Powiatowy im. Marii Skłodowskiej- Curie
Wymiana windy osobowo-towarowej w budynku przy ul. Szpitalnej 1	Zespół Opieki Zdrowotnej w Skarżysku-Kamiennej, Szpital Powiatowy im. Marii Skłodowskiej- Curie
Wymiana windy osobowo-towarowej w budynku przy ul. Ekonomii 4	Zespół Opieki Zdrowotnej w Skarżysku-Kamiennej, Szpital Powiatowy im. Marii Skłodowskiej- Curie
Zagospodarowanie pierwszego piętra w budynku przy ul. Ekonomii 4 na potrzeby ZOL	Zespół Opieki Zdrowotnej w Skarżysku-Kamiennej, Szpital Powiatowy im. Marii Skłodowskiej- Curie
Wykonanie nowego parkingu przy głównym budynku szpitalnym przy ul. Szpitalnej 1	Zespół Opieki Zdrowotnej w Skarżysku-Kamiennej, Szpital Powiatowy im. Marii Skłodowskiej- Curie
Zakup nowoczesnego systemu do cyfrowej diagnostyki rentgenowskiej wraz z cyfrowym systemem archiwizacji obrazów, które byłyby zintegrowane z posiadanym aparatem RTG	Międzyzakładowy Ośrodek Medycyny Pracy w Skarżysku- Kamiennej
Dalszy rozwój informatyzacji placówki w zakresie polepszenia usług telemedycznych, w tym e -rejestracji i e -komunikatorów pomiędzy pacjentami, a personelem przychodni, lekarzami i pielęgniarką środowiskową wraz z możliwością powiadamiania o zaplanowanych wizytach	Międzyzakładowy Ośrodek Medycyny Pracy w Skarżysku- Kamiennej
Modernizacja pracowni laryngologicznej i zakup nowego audiometru	Międzyzakładowy Ośrodek Medycyny Pracy w Skarżysku- Kamiennej
Modernizacja poradni okulistycznej tj. częściowa wymiana sprzętu i doposażenie poradni w: autorefraktometr z keratometrem, perymetr	Międzyzakładowy Ośrodek Medycyny Pracy w Skarżysku- Kamiennej
Doposażenie w sprzęt/aparaturę: - zakup nowego spirometru do POZ do oceny wydolności układu oddechowego - zakup defibrylatora	Międzyzakładowy Ośrodek Medycyny Pracy w Skarżysku- Kamiennej
Zakup oprogramowania do gabinetów lekarskich lekarza POZ	Obwód Lecznictwa Kolejowego SP. ZOZ. w Skarżysku-Kamiennej
Zakup zestawów komputerowych do gabinetów lekarskich lekarzy specjalistów	Obwód Lecznictwa Kolejowego SP. ZOZ. w Skarżysku-Kamiennej
Doposażenie centrali telefonicznej w systemie	Obwód Lecznictwa Kolejowego SP. ZOZ.

kolejkowania połączeń przychodzących	w Skarżysku-Kamiennej
Zakup aparatu RTG	Obwód Lecznictwa Kolejowego SP. ZOZ. w Skarżysku-Kamiennej
Zakup spirometru diagnostycznego	Obwód Lecznictwa Kolejowego SP. ZOZ. w Skarżysku-Kamiennej
Zakup aparatu do krioterapii	Obwód Lecznictwa Kolejowego SP. ZOZ. w Skarżysku-Kamiennej
Zakup serwera	Obwód Lecznictwa Kolejowego SP. ZOZ. w Skarżysku-Kamiennej
Doposażenie w sprzęt/aparaturę: - zakup defibrylatora - zakup butli tlenowych - zakup lampy UV - zakup wirówki laboratoryjnej - zakup analizatora elektrolitów - zakup mikroskopów - zakup kserokopiarki	Obwód Lecznictwa Kolejowego SP. ZOZ. w Skarżysku-Kamiennej

W ramach niniejszego celu przewiduje się również realizację szeregu innych zadań, jakie planowane są przez poszczególne gminy powiatu skarżyskiego oraz inne podmioty działające na terenie powiatu. Zadania o których mowa wymienione są w Załączniku Nr 2 do niniejszej „Strategii ...”.

Cel operacyjny 3.2. Zwiększenie efektywności w rozwiązywaniu problemów społecznych – wsparcie osób potrzebujących, zagrożonych wykluczeniem społecznym

Kierunki działań:

1.	Dążenie do zwiększenia nakładów finansowych na realizację projektów edukacyjnych i profilaktycznych poświęconych tematyce wykluczenia społecznego
2.	Tworzenie rodzinnych domów dziecka
3.	Promocja rodzin zastępczych jako formy opieki nad dziećmi
4.	Realizacja programów dotyczących profilaktyki uzależnień szczególnie w szkołach gminnych i powiatowych oraz terapii osób uzależnionych i współuzależnionych
5.	Rozwój systemu opieki nad dziećmi i rodziną, poprzez stworzenie systemu i wspieranie rozwoju rodzinnej opieki zastępczej i/lub adopcyjnej, propagowanie idei rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka
6.	Aktywizacja zawodowa, społeczna i edukacyjna wychowanków placówek opiekuńczo – wychowawczych, rodzin zastępczych i młodzieży wychowywanej
7.	Wspieranie rodzin w kryzysie poprzez zapewnienie porad, pomocy prawnej i psychologicznej
8.	Podjęcie działań mających na celu zapobieganie demoralizacji dzieci, poprawa bezpieczeństwa w szkołach i zwalczanie przemocy wśród młodzieży poprzez organizowanie prelekcji, zajęć pozaszkolnych itp.
9.	Realizacja wspólnych projektów z organizacjami i instytucjami działającymi na rzecz rodzin i dzieci
10.	Współpraca instytucji działających w obszarze pomocy społecznej na terenie powiatu w zakresie pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych

11.	Zlecenie organizacjom pozarządowym zadań publicznych oraz przyznawanie dotacji w formie otwartych konkursów
12.	Pomoc osobom niepełnosprawnym i wymagającym opieki, aktywizację społeczną, zawodową, edukacyjną, wdrażanie nowoczesnych form rehabilitacji oraz wsparcie rzeczowe
13.	Zapewnienie wsparcia dla osób i rodzin doświadczających przemocy
14.	Wsparcie seniorów poprzez realizację projektów partnerskich
15.	Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych, promocja zatrudnienia, podejmowanie inicjatyw ograniczających skalę bezrobocia (szkolenia, kursy, przekwalifikowania, dotacje na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej, itp.)
16.	Rozwój rodzinnej pieczy zastępczej
17.	Zwiększenie dostępu do instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz udoskonalanie działań w tym obszarze
18.	Rozszerzenie działalności Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej poprzez zapewnienie jego klientom schronienia całonocnego (w tym matkom/ opiekunom z małoletnimi dziećmi i kobietom w ciąży)

Dla ukształtowania silnego i konkurencyjnego kapitału ludzkiego konieczne jest efektywne rozwiązywanie problemów społecznych w gminie. Monitorowanie i skuteczne ograniczanie negatywnych zjawisk społecznych zapobiega rozwarstwieniu lokalnego społeczeństwa. Szczegółowe zadania i kierunki działań w tym obszarze zawiera Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Skarżyskiego na lata 2021 - 2023.

Cel operacyjny 3.3. Poprawa infrastruktury oświatowej i sportowej oraz zapewnienie wysokiej jakości kształcenia ponadpodstawowego umożliwiającego dostosowanie do wymagań rynku pracy

Kierunki działań:

1.	Tworzenie atrakcyjnych i innowacyjnych kierunków kształcenia dostosowanych do potrzeb rynku pracy
2.	Poprawa infrastruktury i wyposażenia placówek oświatowych
3.	Rozwijanie współpracy szkół z otoczeniem społeczno - gospodarczym
4.	Rozwój kształcenia ustawicznego dla osób dorosłych w zakresie możliwości zmiany posiadanych kwalifikacji i zawodu
5.	Doskonalenie efektywności i jakości kształcenia
6.	Wdrażanie nowoczesnych technologii informacyjnych w zakresie kształcenia
7.	Rozwój projektów partnerskich z uczelniami wyższymi
8.	Rozwój specjalistycznego wsparcia dla uczniów, w tym niepełnosprawnych
9.	Rozwój i poprawa stanu infrastruktury sportowej, w tym bazy sportowej szkół
10.	Zwiększenie dostępności do edukacji uczniów niepełnosprawnych, w tym do zajęć pozalekcyjnych i alternatywnych metod komunikacji
11.	Wsparcie uczniów objętych kształceniem specjalnym w uzyskaniu przez nich wykształcenia w zawodzie w celu ułatwienia startu w dorosłe życie
12.	Pozyskiwanie środków zewnętrznych na doposażenie bazy szkół
13.	Praktyki zawodowe umożliwiające nabycie praktycznych umiejętności związanych z wyuczonym zawodem

Samorząd powiatowy odpowiadający za edukację na poziomie ponadpodstawowym a jednocześnie mający wpływ na stan i poziom rozwoju lokalnej gospodarki powinien

podejmować działania mające na celu poprawę infrastruktury i wyposażenia placówek oświatowych. Ponadto istotną kwestią jest tworzenie atrakcyjnych i dostosowanych do lokalnych potrzeb kierunków kształcenia, w szczególności w obszarze szkolnictwa zawodowego. Należy podejmować działania ukierunkowane na rozwój innowacji w szkolnictwie a także wspomagać uczniów z niepełnosprawnościami w dostępie do edukacji. Placówki oświatowe powinny dążyć do nawiązania współpracy z podmiotami otoczenia społeczno – gospodarczego na płaszczyźnie krajowej i międzynarodowej.

Do przykładowych inwestycji w ramach celu operacyjnego 3.3. *Poprawa infrastruktury oświatowej i sportowej oraz zapewnienie wysokiej jakości kształcenia ponadpodstawowego umożliwiającego dostosowanie do wymagań rynku pracy*, należy: będą:

- Remont istniejącego boiska w Zespole Szkół Samochodowo-Usługowych w Skarżysku-Kamiennej,
- Remont istniejącego boiska w Zespole Placówek Resocjalizacyjno-Wychowawczych w Skarżysku-Kamiennej,
- Remont wewnętrznego kompleksu sportowego w Zespole Szkół Ekonomicznych w Skarżysku-Kamiennej,
- Remont sali gimnastycznej w Zespole Placówek Edukacyjno-Wychowawczych w Skarżysku-Kamiennej,
- Remont sali gimnastycznej i zaplecza sportowego w Zespole Placówek Resocjalizacyjno-Wychowawczych w Skarżysku-Kamiennej,
- Remont auli sportowej oraz sali gimnastycznej i zaplecza sportowego przy Zespole Szkół Transportowo- Mechatronicznych w Skarżysku-Kamiennej,
- Zagospodarowanie terenu wokół budynku Biblioteki Pedagogicznej oraz wykonanie odwodnienia budynków Biblioteki Pedagogicznej i Starostwa Powiatowego przy Placu Floriańskim 1.

W ramach niniejszego celu przewiduje się również realizację szeregu innych zadań, jakie planowane są przez poszczególne gminy powiatu skarżyskiego oraz inne podmioty działające na terenie powiatu. Zadania o których mowa wymienione są w Załączniku Nr 2 do niniejszej „Strategii ...”.

Cel operacyjny 3.4. Wzmacnianie potencjału społeczeństwa obywatelskiego	
Kierunki działań:	
1.	Podejmowanie działań na rzecz integracji środowisk lokalnych oraz wzmacniania tożsamości mieszkańców
2.	Stymulowanie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego poprzez wspieranie organizacji pozarządowych, promocję wolontariatu oraz rozwój różnorodnych form konsultacji społecznych
3.	Promocja i rozwój współpracy samorządu powiatowego z organizacjami pozarządowymi w zakresie formułowania polityk publicznych
4.	Realizacja polityki senioralnej
5.	Realizacja polityki młodzieżowej
6.	Wzmacnianie roli kapitału społecznego w życiu społecznym i publicznym
7.	Pomoc w tworzeniu nowych organizacji pozarządowych oraz wspieranie istniejących

Zbudowanie silnej wspólnoty jest warunkowane wspieraniem inicjatyw społecznych i obywatelskich. Organizacje pozarządowe oraz różne grupy formalne i nieformalne są

ważnymi partnerami dla samorządu powiatowego w procesie kreowania rozwoju społeczno – gospodarczego. W tych jednostkach terytorialnych, w których notuje się wysoki poziom rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, widoczny jest wyższy poziom rozwoju społecznego i gospodarki lokalnej. Współpraca i wspieranie trzeciego sektora powinno stanowić kluczowy instrument w realizacji wielu celów rozwojowych. Powiat powinien budować wizerunek samorządu przyjaznego, otwartego i pomocnego dla organizacji pozarządowych oraz ich przedsięwzięć. Rolą samorządu terytorialnego jest kreowanie rozwoju lokalnego w sposób efektywny, partycypacyjny i wizjonerski.

W ramach niniejszego celu przewiduje się również realizację szeregu innych zadań, jakie planowane są przez poszczególne gminy powiatu skarżyskiego oraz inne podmioty działające na terenie powiatu. Zadania o których mowa wymienione są w Załączniku Nr 2 do niniejszej „Strategii ...”.

Cel operacyjny 3.5. Przyjazna dla obywateli oraz sprawnie działająca administracja powiatowa	
Kierunki działań:	
1.	Likwidacja barier architektonicznych w budynkach należących do powiatu skarżyskiego
2.	Kontynuacja inicjatywy „Nieodpłatna pomoc prawna i nieodpłatne poradnictwo obywatelskie”
3.	Rozwój przyjaznej administracji powiatowej oraz budowanie pozytywnego wizerunku powiatu
4.	Doskonalenie usług administracyjnych
5.	Rozwój e-administracji i systemów informacji przestrzennej
6.	Zacieśnianie form współpracy oraz skuteczna wymiana informacji pomiędzy powiatem a gminami powiatu skarżyskiego

W procesie tym aktywną rolę odgrywa lokalna administracja. Procesy decyzyjne determinują często sukces społeczno-gospodarczy na danym terenie. Należy zatem doprowadzić do poprawy jakości pracy jednostek administracji samorządowej. Jednocześnie konieczne jest promowanie i rozwój nowych technologii. Przejrzystość i spójność zarządzania publicznego powinna iść w parze z dobrą komunikacją wewnętrzną i zewnętrzną oraz budowaniem wzajemnego zaufania pomiędzy władzami samorządowymi a mieszkańcami powiatu.

Dla wzmocnienia efektów działań podejmowanych w celu zwiększenia atrakcyjności powiatu skarżyskiego jako miejsca zamieszkania, inwestowania i rozwoju należy wziąć pod uwagę możliwe formy współpracy gmin należących do MOF Miasta Północy. Wspólna oferta inwestycyjna tych gmin może przynieść wymierne korzyści dla całego powiatu skarżyskiego.

4. Spójność kierunków rozwoju powiatu skarżyskiego z kierunkami wynikającymi z dokumentów strategicznych wyższego szczebla

Wizja i misja powiatu skarżyskiego oraz plan ich realizacji wyrażony w sformułowanych celach strategicznych i operacyjnych wymaga zgodności z dokumentami wyższego szczebla o charakterze strategicznym. Polityka rozwoju powiatu musi więc uwzględniać i wpisywać się w koncepcję rozwoju określoną w obowiązujących dokumentach nadrzędnych.

Wyznaczone w *Strategii Rozwoju Powiatu Skarżyskiego na lata 2021 – 2030* cele strategiczne oraz cele operacyjne odnoszą się do problemów zidentyfikowanych na obszarze powiatu skarżyskiego i są spójne z kierunkami rozwoju określonymi w dokumentach strategicznych

wyższego szczebla o randze wojewódzkiej i krajowej. Zgodność „Strategii ...” z celami dokumentów nadrzędnych ma wpływ na skuteczność i efektywność realizacji dokumentu.

Do nadrzędnych dokumentów strategicznych obowiązujących na poziomie kraju, w oparciu o które prowadzona jest polityka rozwoju należą:

<u>Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju - Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności.</u>		
Cel główny: <i>Poprawa jakości życia Polaków (wzrost PKB na mieszkańca w relacji do najbogatszego państwa UE i zwiększenie spójności społecznej) dzięki stabilnemu, wysokiemu wzrostowi gospodarczemu, co pozwala na modernizację kraju.</i>		
Makroekonomiczne warunki rozwoju Polski do 2030 roku		
Obszar konkurencyjności i innowacyjności gospodarki (modernizacji)	Obszar równoważenia potencjału rozwojowego regionów (dyfuzji)	Obszar efektywności i sprawności państwa (efektywności)
Nastawiony na zbudowanie nowych przewag konkurencyjnych Polski opartych o wzrost KI (wzrost kapitału ludzkiego, społecznego, relacyjnego, strukturalnego) i wykorzystanie impetu cyfrowego, co daje w efekcie większą konkurencyjność.	Zgodnie z zasadami rozbudzania potencjału rozwojowego odpowiednich obszarów mechanizmami dyfuzji i absorpcji oraz polityką spójności społecznej, co daje w efekcie zwiększenie potencjału konkurencyjności Polski.	Usprawniający funkcje przyjaznego i pomocniczego państwa (nie nadodpowiedzialnego) działającego efektywnie w kluczowych obszarach interwencji.

Dla każdego z wymienionych trzech obszarów strategicznych podporządkowane są cele strategiczne oraz kierunki interwencji (podział tematyczny):

Obszar konkurencyjności i innowacyjności gospodarki (modernizacji)

- Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna,
- Polska Cyfrowa,
- Kapitał Ludzki,
- Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko.

Obszar równoważenia potencjału rozwojowego regionów (dyfuzji)

- Rozwój regionalny,
- Transport.

Obszar efektywności i sprawności państwa (efektywności)

- Kapitał społeczny,
- Sprawne Państwo.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) -
SOR

Cel główny: *Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym.*

STRATEGIA ROZWOJU POWIATU SKARŻYSKIEGO NA LATA 2021 – 2030

Cele szczegółowe:		
Cel szczegółowy	Główne obszary koncentracji działań	Cel
I. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną	Reindustrializacja	Wzrost zdolności polskiego przemysłu do sprostania globalnej konkurencji.
	Rozwój innowacyjnych firm	Zwiększenie innowacyjności polskich przedsiębiorstw na rynku krajowym i rynkach zagranicznych.
	Małe i średnie przedsiębiorstwa	Przemiany strukturalne sektora. Nowe formy działania i współpracy. Nowoczesne instrumenty wsparcia.
	Kapitał dla rozwoju	Trwałe zwiększenie stopy inwestycji i ich jakości w dłuższej perspektywie przy większym wykorzystaniu środków krajowych.
	Ekspansja zagraniczna	Zwiększenie umiędzynarodowienia polskiej gospodarki. Zwiększenie eksportu towarów zaawansowanych technologicznie.
II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony	Spójność społeczna	Poprawa dostępności usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne. Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy.
	Rozwój zrównoważony terytorialnie	Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych w oparciu o specjalizacje gospodarcze i nowe nisze rynkowe. Podniesienie skuteczności i jakości wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie na wszystkich szczeblach zarządzania.
III. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu	Prawo w służbie obywatelom i gospodarce	Uproszczenie prawa zapewniające lepsze warunki dla działalności gospodarczej i realizacji potrzeb obywateli.
	Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem	Inkluzywne i skuteczne instytucje publiczne – dostępne i otwarte dla obywateli oraz przedsiębiorców. Budowa zintegrowanego systemu planowania społeczno – gospodarczego i przestrzennego.
	E-państwo	Cyfrowe państwo usługowe.
	Finanse publiczne	Stabilne, efektywne i zrównoważone finanse publiczne.
	Efektywność wykorzystania środków UE	Wykorzystanie środków z budżetu Unii Europejskiej w sposób przekładający się na trwałe efekty rozwojowe.
Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii: kapitał ludzki i społeczny, cyfryzacja, transport, energia, środowisko, bezpieczeństwo narodowe		

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) – SOR, została przyjęta przez Radę Ministrów 14 lutego 2017 r. SOR stanowi aktualizację średniookresowej strategii rozwoju kraju, tj. Strategii Rozwoju Kraju 2020. Jest obowiązującym, kluczowym dokumentem państwa polskiego w obszarze średnio- i długofalowej polityki gospodarczej. Dokument ten zawiera nową wizję i model rozwoju kraju będące odpowiedzią na wyzwania stojące przed polską gospodarką. Wyzwania te określono mianem „pięciu pułapek rozwojowych”: średniego dochodu, braku równowagi, przeciętnego produktu, demograficznej oraz słabości instytucjonalnej. Niezależnie od nich za bariery rozwoju Państwa uznano rozwarstwienie społeczne i utrzymujące się zróżnicowania przestrzenne w poziomie rozwoju społeczno – gospodarczego.

W SOR zawarte są rekomendacje dla polityk publicznych. Strategia stanowi również podstawę do zmian w systemie zarządzania rozwojem, w tym obowiązujących dokumentów strategicznych (strategii, polityk, programów).

Nowy model rozwoju zakłada odchodzenie od dotychczasowego wspierania wszystkich sektorów/branż na rzecz wspierania sektorów strategicznych, mogących stać się motorami polskiej gospodarki. Jego fundamentalnym wyzwaniem jest przebudowanie modelu gospodarczego tak, żeby służył on całemu społeczeństwu.

SOR zmierza do zmiany struktury gospodarki na rzecz uczynienia jej bardziej innowacyjną, efektywnie wykorzystującą zasoby kapitału rzeczowego i ludzkiego. Na podkreślenie zasługuje dążenie do zwiększenia odpowiedzialności instytucji państwa za kształtowanie procesów gospodarczych, społecznych i terytorialnych.

Polityka regionalna doprowadzić ma do zwiększenia efektywności interwencji publicznej, w szczególności w odniesieniu do słabszych regionów, podregionów, miast i obszarów wiejskich, nie rezygnując jednak z wykorzystania potencjałów terytoriów wysoko rozwiniętych.

<u>Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030)</u>		
Cel główny: Efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym.		
Cele szczegółowe:		
Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym	Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych	Cel 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie
Kierunki interwencji:		
1.1. Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo – wschodnia Polska oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją	2.1. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego	3.1. Wzmacnianie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem

1.2. Zwiększenie wykorzystania potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno - gospodarcze	2.2. Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym	3.2. Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym
1.3. Przyspieszenie transformacji profilu gospodarczego Śląska	2.3. Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach	3.3. Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych
1.4. Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych		3.4. Efektywny i spójny system finansowania polityki regionalnej
1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów		

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030) rozwija postanowienia **Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)**, określone w filarze rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony. KSRR 2030 przedstawia cele polityki regionalnej oraz działania i zadania, jakie do ich osiągnięcia powinien podjąć rząd, samorzady: wojewódzkie, powiatowe i gminne oraz pozostałe podmioty uczestniczące w realizacji tej polityki w perspektywie roku 2030.

Nadrzędnym dokumentem strategicznym na poziomie województwa, w oparciu o który prowadzona jest polityka rozwoju jest **Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+**. Strategia określa zasady programowania – realizacji polityki – we wszystkich aspektach życia w województwie, wyznaczając cele strategiczne oraz Obszary Strategicznej Interwencji i Miejskie Obszary Funkcjonalne.

<u>Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+</u>		
Wizja rozwoju województwa świętokrzyskiego: Świętokrzyskie w 2030 roku to ambitny region o atrakcyjnym wizerunku:		
<ul style="list-style-type: none"> - wnoszący coraz większy wkład w rozwój gospodarczy, społeczny i kulturowy Polski i Europy, - szanujący i dbający o swoje dziedzictwo kulturowe i środowisko naturalne, - będący dobrym miejscem do życia, pracy i rozwoju. 		
Misja rozwoju województwa świętokrzyskiego: Samorząd województwa świętokrzyskiego:		
<ul style="list-style-type: none"> - tworzy przestrzeń współdziałania, pozwalającą na wykorzystywanie potencjału mieszkańców i przedsiębiorców regionu dla budowania wspólnoty o wysokim kapitale społecznym i rosnącej zdolności konkurencyjnej, - uzyskuje konsensus w regionie wokół najważniejszych celów strategicznych i przedsięwzięć, służących modernizacji i transformacji ścieżki rozwoju województwa, - pozyskuje kapitał stymulujący rozwój regionu, obejmujący publiczne środki finansowe (od wspólnotowych po lokalne), środki prywatne (w tym – nowe inwestycje zewnętrzne). 		
Cele strategiczne rozwoju województwa świętokrzyskiego:		
GOSPODARKA	ŚRODOWISKO	DEMOGRAFIA

Cel 1. Inteligenta gospodarka	Cel 2. Przyjazny dla środowiska	Cel 3. Wspólnota i bezpieczna przestrzeń
Cele operacyjne:		
1.1. Zwiększenie konkurencyjności i innowacyjności świętokrzyskiej gospodarki	2.1. Poprawa jakości i ochrona środowiska przyrodniczego	3.1. Silny kapitał społeczny w regionie
1.2. Kompetentne kadry dla gospodarki regionu	2.2. Adaptacja do zmian klimatu i zwalczanie skutków zagrożeń naturalnych	3.2. Powszechnie dostępne wysokiej jakości usługi społeczne i zdrowotne w środowisku lokalnym
1.3. Wsparcie procesu transformacji kluczowych branż gospodarki regionu	2.3. Energetyka odnawialna i efektywność energetyczna	3.3. Wzmocnienie spójności przestrzennej i społecznej regionu
Sprawne zarządzanie regionem (Cel 4 horyzontalny)		
Cele operacyjne:		
4.1. Rozwój systemu zarządzania strategicznego rozwojem		
4.2. Budowa rozpoznawalnej marki regionu świętokrzyskiego		
4.3. Wzmacnianie partnerstwa i współpracy na rzecz rozwoju województwa		

Dokumentem, który obok w/w Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+ stanowi podstawę zintegrowanego systemu zarządzania województwem, łączącego instrumenty gospodarki przestrzennej z instrumentami rozwoju społeczno – gospodarczego jest **Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego**, przyjęty uchwałą nr XLVII/833/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 22 września 2014 r. (Dz. Urz. Woj. Święt. poz. 2870).

<u>Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego</u>
<p>Główne założenia Planu:</p> <p>Mimo utrwalania się zjawisk recesyjnych oraz występowania wielu zagrożeń i problemów przestrzennych województwo świętokrzyskie nadal posiada własne, niewykorzystane potencjały rozwoju, które można i należy uruchomić w celu urzeczywistnienia wizji regionu konkurencyjnego, kojarzącego potrzebę zachowania i wzbogacenia wybitnych walorów naturalnych z szansami na przyspieszenie procesów gospodarczych. Zagospodarowanie przestrzenne województwa powinno być oparte o mechanizmy rynkowe oraz zasadę równoważenia działań przestrzennych zakładającą równorzędność celów środowiskowych oraz społeczno – gospodarczych. Wizja ta jest zbieżna z celami szeroko rozumianego ekorozwoju i odpowiada oczekiwaniom społecznym, powszechnie wyrażanym we wnioskach zgłoszonych do Planu województwa.</p> <p>Wiodącym imperatywem regionalnej polityki przestrzennej winno być zatem integrowanie działań gospodarczych, politycznych i społecznych, podejmowanych na różnych poziomach zarządzania, z utrzymaniem równowagi środowiska naturalnego, trwałości podstawowych procesów przyrodniczych oraz zachowaniem najcenniejszych wartości krajobrazu. Wśród nadrzędnych priorytetów zagospodarowania przestrzennego w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego eksponuje się:</p>

<ul style="list-style-type: none">- wymagania ładu przestrzennego, urbanistyki i architektury;- walory architektoniczne i krajobrazowe;- wymagania ochrony środowiska przyrodniczego, zdrowia oraz bezpieczeństwa ludzi i mienia, a także wymagania osób niepełnosprawnych;- wymagania ochrony dziedzictwa kulturowego i dóbr kultury;- walory ekonomiczne przestrzeni i prawo własności;- potrzeby obronności i bezpieczeństwa państwa.
Strategiczna misja Planu zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego: „Wzmocnienie spójności terytorialnej regionu oraz konkurencyjności jego struktur funkcjonalnych drogą poprawy dostępności komunikacyjnej, zwiększenia wpływu miast na sąsiadujące obszary wiejskie a także ułatwienia dostępu społeczeństwa do rynków pracy i wyżej zorganizowanych usług”.
Cel generalny Planu (...): „Kształtowanie zrównoważonej, harmonijnej struktury funkcjonalno – przestrzennej województwa świętokrzyskiego, sprzyjającej poprawie atrakcyjności i spójności terytorialnej regionu oraz efektywnemu wykorzystaniu jego potencjałów rozwoju, przy jednoczesnym wsparciu dla rozwiązań innowacyjnych i przyjaznych środowisku przyrodniczemu”.
Cele warunkujące:
<ol style="list-style-type: none">1. Wzrost konkurencyjności i innowacyjności przestrzeni gospodarczej województwa, w tym szczególnie miast z myślą o wykorzystaniu lokalnych potencjałów rozwoju i dostosowaniu tej przestrzeni do rozwoju gospodarki opartej na wiedzy,2. Formowanie policentrycznego układu osadnictwa i funkcjonalnych powiązań sieci miast, rozwijanych w ramach harmonijnych struktur obszarowych z jednoczesnym wsparciem procesów metropolizacji i działań służących wzmocnieniu więzi województwa z krajową i europejską przestrzenią gospodarczą,3. Tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi zasobów ludzkich oraz integracji rynków pracy,4. Ochrona i racjonalne zagospodarowanie zasobów przyrodniczych i dóbr kultury, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju,5. Kształtowanie systemów infrastruktury technicznej i społecznej w aspekcie poprawy dostępności i spójności przestrzennej oraz osiągnięcia wysokiego standardu świadczenia usług,6. Wzmocnienie odporności struktur przestrzennych na zagrożenia oraz poprawa bezpieczeństwa publicznego,7. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego.
Dla każdego z wymienionych powyżej celów warunkujących przypisane zostały priorytety polityki przestrzennej. W priorytetach wojewódzkiej polityki przestrzennej położono nacisk na te elementy przestrzeni, które warunkują wzrost atrakcyjności i konkurencyjności województwa w przestrzeni krajowej oraz są niezbędne do zahamowania i odwrócenia wewnętrznych tendencji dezintegracyjnych.

5. Obszary Strategicznej Interwencji określone w Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+ wraz z zakresem planowanych działań

Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+ (Załącznik do uchwały nr XXX/406/21 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 29 marca 2021 r.) wskazuje Obszary Strategicznej Interwencji (OSI), które są podstawą terytorialnego ukierunkowania celów interwencji. Zgodnie z zapisami w/w Strategii, OSI „to terytoria, do których adresowana ma być polityka rozwoju, ukierunkowana na wywołanie określonych zmian. Wyróżnić można dwa rodzaje OSI:

- obszary charakteryzujące się niekorzystnymi zjawiskami w sferze społecznej, ekonomicznej lub/i przyrodniczej, wymagające interwencji nakierowanej na przełamanie barier rozwojowych,
- obszary wzrostu, wyróżniające się szczególnymi potencjałami (tj. bieguny wzrostu, obszary tematyczne lub klastry zaawansowanych technologii), które w wyniku interwencji mogą kształtować przewagi konkurencyjne”.

Ustalenie OSI w województwie świętokrzyskim, jak podkreślono w Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego, „wymaga połączenia dwóch podejść: krajowego, wynikającego z polityki regionalnej rządu RP, wyrażonej w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030, oraz regionalnego, wynikającego z dokumentów województwa świętokrzyskiego, warsztatów strategicznych i konsultacji Strategii”.

Przyjęta we wrześniu 2019 r. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030), na terenie województwa świętokrzyskiego wyznacza dwa rodzaje OSI (oba o charakterze obszarów problemowych):

- obszary zagrożone trwałą marginalizacją (...),
- miasta średnie tracące funkcje społeczno – gospodarcze (...).

Strategia krajowa wskazuje, że miasta średnie tracące funkcje społeczno – gospodarcze to obszary o szczególnej koncentracji problemów rozwojowych oraz że „cehuje je regres w rozwoju i utrata funkcji społeczno – gospodarczych i administracyjnych, odpływ ludności, (zwłaszcza wykształconej w wieku produkcyjnym) do dużych ośrodków, upadek tradycyjnych lokalnych przemysłów, starzejącego się społeczeństwa zmieniającego popyt na niektóre usługi, jak również niedopasowania popytu i podaży na rynku pracy. Problemem tej kategorii obszarów jest także niezadowalająca dostępność terytorialna, w tym niedostateczne powiązania transportowe z innymi miastami i z obszarem funkcjonalnym w zakresie odpowiedniej jakości połączeń drogowych, kolejowych czy siatki połączeń w transporcie zbiorowym. Wskazane problemy wskazują znaczącym i postępującym osłabieniem bazy ekonomiczno – finansowej samorządów, grożąc dalszym pogarszaniem się warunków życia i prowadzenia działalności gospodarczej”. Do miast średnich tracących funkcje społeczno – gospodarcze na obszarze województwa świętokrzyskiego należą: Ostrowiec Świętokrzyski, Starachowice, Jędrzejów, Staszów, Końskie, Skarżysko – Kamienna, Sandomierz oraz Busko – Zdrój.

Poza wymienionymi powyżej OSI wyznaczonymi w KSRR 2030, w Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego ustalono regionalne obszary strategicznej interwencji, wykorzystując m.in. zapisy Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego (PZPWŚ). W Planie tym, oprócz zadań dotyczących przywrócenia i utrwalenia ładu przestrzennego szczególny nacisk położono na integrację planowania przestrzennego i strategicznego, która będzie realizowana w ramach wyznaczonych w Planie województwa **obszarów funkcjonalnych**, implementowanych do polityki rozwoju jako **obszary strategicznej interwencji publicznej**.

Do głównych obszarów funkcjonalnych w PZPWŚ należą:

1. Miejskie obszary funkcjonalne

- Miejski obszar Funkcjonalny Ośrodka Wojewódzkiego (MOF OW),
- Ośrodki Subregionalne,
- Ośrodki Lokalne,

2. Wiejskie obszary funkcjonalne uczestniczące w procesach rozwojowych

3. Obszary wymagające wsparcia procesów rozwojowych

- Obszary o najniższym stopniu rozwoju i pogarszających się perspektywach rozwoju,
- Obszar predysponowany do wsparcia krajowego w zakresie odnowy demograficznej,
- Obszar o niekorzystnych warunkach gospodarowania w rolnictwie predysponowany do wielokierunkowej aktywizacji społeczno – gospodarczej.

W ramach obszaru o niekorzystnych warunkach gospodarowania w rolnictwie predysponowany do wielokierunkowej aktywizacji społeczno – gospodarczej wyodrębniono:

- podobszar recesji przestarzałej bazy przemysłowej, predysponowany do wielokierunkowej aktywizacji społeczno – gospodarczej w oparciu o funkcje nierolnicze. W skład tego podobszaru wchodzi miasta tracące swoje dotychczasowe funkcje,
- podobszary kumulacji działań w zakresie poprawy dostępności do usług.

4. Obszary szczególnego zjawiska w skali regionalnej

- Obszary o największym potencjale rolniczym,
- Obszary o największym potencjale przyrodniczo – krajobrazowym: obszar turystyczny Gór Świętokrzyskich i obszar turystyczno – uzdrowiskowy,
- Staszowski obszar aktywności gospodarczej,
- Podobszary o największym potencjale rozwoju wydobycia i przetwórstwa surowców mineralnych,
- Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi w skali dorzeczy – w województwie świętokrzyskim wyodrębnia się podobszar Doliny Wisły.

Zgodnie ze Strategią Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego, wskazanie zasięgu OSI zostało poprzedzone dyskusją z przedstawicielami samorządów, która potwierdziła wolę współpracy w ramach obszarów strategicznej interwencji, a także była podstawą do weryfikacji granic OSI wyznaczonych na wcześniejszym etapie. W trakcie warsztatów strategicznych potwierdzono szczególne znaczenie dla rozwoju regionu OSI wskazanych w PZPWŚ, jednak zweryfikowane zostały granice obszarów. Ostateczny kształt zasięgu OSI został określony na podstawie wyników konsultacji społecznych prowadzonych w 2020 r.

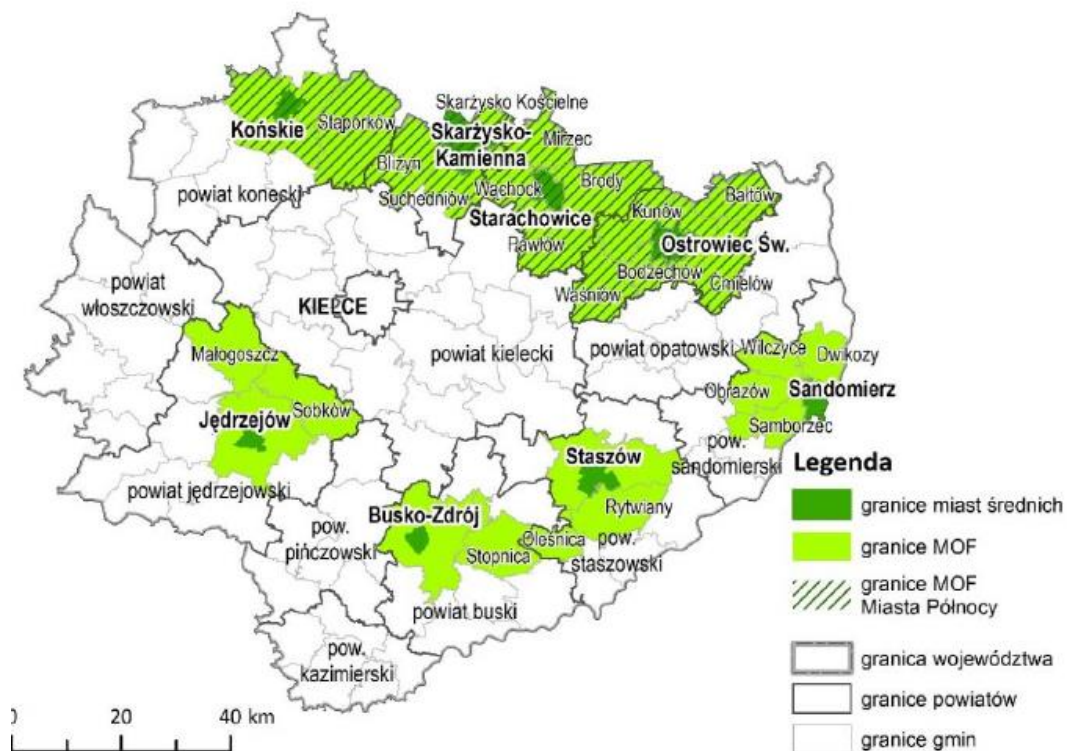
OSI Miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego (Kielecki Obszar Funkcjonalny) został poszerzony o gminę Pierzchnica, dzięki czemu OF miasta wojewódzkiego uzyskał zwarty zasięg terytorialny. OSI obszar turystyczno – uzdrowiskowy z Planu (PZPWŚ), w Strategii nazwany został obszarem uzdrowiskowym i posiada nieco odmienne granice niż ten uwzględniony w Planie. W Strategii w skład tego obszaru wchodzi: miasto i gmina Busko – Zdrój, gmina Solec – Zdrój oraz miasto i gmina Kazimierza Wielka, która również w ostatnim czasie, prężnie rozwija funkcję uzdrowiskową, a także miasto i gmina Pińczów (będące w trakcie ubiegania się o status obszaru ochrony uzdrowiskowej). Obszar turystyczny Gór Świętokrzyskich, który w PZPWŚ obejmuje jedynie teren gmin Świętokrzyskiego Parku Narodowego i jego otuliny, poszerzono o kolejne sześć gmin położonych w tym regionie fizycznogeograficznym, rozszerzając go o obszar potencjalnego rozwoju funkcji turystycznych pomiędzy największymi miastami województwa. W trakcie prac nad Strategią zostały zawiązane samorządowe porozumienia gmin na rzecz utworzenia OSI Ponidzie oraz OSI Dolina Wisły.

OSI regionalne wg Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+ to:

- Kielecki Obszar Funkcjonalny,
- MOF miast średnich tracących funkcje społeczno – gospodarcze, w tym:
 - MOF Miasta Północy,
 - MOF Buśko Zdrój,
 - MOF Jędrzejów,
 - MOF Sandomierz,
 - MOF Staszów,
 - Obszar uzdrowiskowy,
 - Góry Świętokrzyskie,
 - Ponidzie,
 - Dolina Wisły.

Zgodnie z KSRR 2030, wsparcie w przypadku miast średnich tracących funkcje społeczno – gospodarcze może być adresowane także do obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie (miejskich obszarów funkcjonalnych, MOF). W Strategii wskazano priorytetowy obszar polityki regionalnej, jakim są cztery miasta średnie (spośród wymienionych w KSRR 2030), położone w północnej części województwa tj. Ostrowiec Świętokrzyski, Starachowice, Skarżysko – Kamienna i Końskie). Władze tych miast oraz gmin sąsiednich podpisały porozumienie w sprawie utworzenia wspólnego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Północy. Aktualnie w skład MOF Miasta Północy wchodzi gminy i miasta: Końskie, Skarżysko – Kamienna, Starachowice, Ostrowiec świętokrzyski, Stąporków, Skarżysko Kościelne, Bliżyn, Wąchock, Pawłów, Waśniów, Bodzechów, Suchedniów, Ćmielów, Brody, Mirzec, Bałtów oraz Kunów. W Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+, dla MOF Miasta Północy określono cele strategiczne oraz oczekiwane skutki interwencji.

Mapa 1. Granice Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Północy w województwie świętokrzyskim

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+ (Załącznik do uchwały nr XXX/406/21 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 29 marca 2021 r.)

Tabela 4. Oczekiwane skutki interwencji w OSI MOF Miasta Północy w powiązaniu z celami Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Oczekiwane skutki interwencji
Inteligentna gospodarka i aktywni ludzie	1.1. Zwiększenie konkurencyjności i innowacyjności świętokrzyskiej gospodarki	Restrukturyzacja gospodarcza tzw. Miast Północy w kierunku stworzenia klastra technologii związanych z inżynierią materiałową
		Badania i rozwój w obszarze leczenia uzdrowiskowego we współpracy z ośrodkami akademickimi
	1.2. Kompetentne kadry dla gospodarki regionu	Zachowanie i rozwój funkcji akademickiej Ostrowca Świętokrzyskiego, Sandomierza i Starachowic
	1.3. Wsparcie procesu transformacji kluczowych branż gospodarki regionu	Rozwój funkcji turystycznych w oparciu o zasoby dziedzictwa kulturowego (w tym pomniki historii) i przyrodniczego
Aktywizacja tradycyjnych gałęzi przemysłu w oparciu o restrukturyzującą lub modernizującą istniejących zasobów		
Przyjazny dla środowiska i czysty region	2.2. Adaptacja do zmian klimatu i zwalczanie skutków zagrożeń naturalnych	Modernizacja i wykorzystanie zbiorników retencyjnych, w tym będących pozostałością po funkcjonowaniu COP wraz z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym, z uwzględnieniem przystosowania do pełnienia funkcji rekreacyjnej
		Ochrona różnorodności biologicznej
		Rekultywacja obszarów poprzemysłowych, w tym w zagłębiu siarkowym
		Ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego
		Zabezpieczenie przed skutkami ograniczonego dostępu do wody, niskimi zasobami wodnymi
	Rozwój błękitno – zielonej infrastruktury	
2.3. Energetyka odnawialna o efektywność energetyczną	Wspieranie termomodernizacji zabudowy i wykorzystania energii odnawialnej w obiektach użyteczności publicznej	
Wspólnota i bezpieczna przestrzeń, które łączą ludzi	3.1. Silny kapitał społeczny w regionie	Rozwój społecznych/komunalnych form mieszkalnictwa, w tym wykorzystanie programów krajowych
		Wspieranie inicjatyw lokalnych poprawiających jakość życia
	3.2. Powszechnie dostępne wysokiej jakości usługi społeczne i zdrowotne w środowisku lokalnym	Rozwój podstawowych usług publicznych: społecznych, zdrowotnych oraz w zakresie edukacji, kultury, turystyki, sportu i rekreacji
		Rozwój usług publicznych w ośrodkach subregionalnych i lokalnych
	Podnoszenie standardów wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, w tym rozwój sieci telekomunikacyjnych	

	3.3. Wzmocnienie spójności przestrzennej i społecznej regionu	Rozwój zewnętrznej dostępności transportowej średnich miast w skali regionalnej i krajowej
		Rozwój systemów transportu publicznego zapobiegających wykluczeniu transportowemu
		Likwidacja kolizyjnych skrzyżowań kolejowo - drogowych
		Budowa ścieżek rowerowych – oddzielonych od pasa drogi przeznaczonego do ruchu pojazdów samochodowych
		Rozwój sieci telekomunikacyjnych
		Rewitalizacja przestrzeni miejskiej
		Zapobieganie rozpraszaniu się zabudowy w obszarach podmiejskich
Sprawne zarządzanie regionem	4.2. Budowa rozpoznawalnej marki regionu świętokrzyskiego	Tworzenie i promocja wspólnych marek lokalnych
	4.3. Wzmocnienie partnerstwa i współpracy na rzecz rozwoju województwa	Budowa partnerstw w ramach obszarów funkcjonalnych miast

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+ (Załącznik do uchwały nr XXX/406/21 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 29 marca 2021 r.)

6. Model struktury funkcjonalno – przestrzennej powiatu skarżyskiego – rekomendacje dla polityki przestrzennej

Organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego są zobowiązane do odpowiedniego kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej (m. in. ustalania przeznaczenia terenu, określania potencjalnego sposobu zagospodarowania i korzystania z terenu). Art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. 2021 poz. 741 ze zm.) w odniesieniu do powiatu definiuje te obowiązki w następujący sposób:

- **samorząd powiatu jest odpowiedzialny za prowadzenie, w granicach swojej właściwości rzeczowej, analiz i studiów z zakresu zagospodarowania przestrzennego, odnoszących się do obszaru powiatu i zagadnień jego rozwoju.**

Obecnie obowiązująca ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym nie przewiduje istotnych kompetencji dla powiatu, który w systemie planowania przestrzennego odgrywa wyłącznie rolę subregionalną. Jak już wspomniano powyżej do zadań samorządu powiatu w zakresie planowania przestrzennego należy prowadzenie analiz i studiów odnoszących się do jego obszaru. Opracowania te nie stanowią jednak powszechnie obowiązujących aktów prawa miejscowego. Ich rola sprowadza się jedynie do funkcji informacyjnych oraz interpretujących ustalenia zawarte w aktach planistycznych szczebla regionalnego i centralnego w odniesieniu do terenu powiatu.

W związku z brakiem dokumentów planistycznych na szczeblu powiatu, które umożliwiłyby jego władzom przede wszystkim ustalenie rozmieszczenia inwestycji celu publicznego o znaczeniu powiatowym, uczestnictwo powiatu w systemie planowania przestrzennego sprowadza się do opiniowania i uzgadniania w zakresie zadań samorządowych aktów planistycznych na szczeblach województw i gmin. Inwestycje szczebla powiatowego, zgodnie z art. 39 ust. 3 wspomnianej ustawy zamieszczane są w planie zagospodarowania przestrzennego województwa, a w związku z art. 15 ust. 3 mogą być określone w zależności od potrzeb w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Podstawą obecnie funkcjonującego systemu planowania przestrzennego są gminy, które prowadzą politykę przestrzenną na podstawie dwóch rodzajów dokumentów: studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (dokument nadrzędny) oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (mpzp).

Zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, *„Kształtowanie i prowadzenie polityki przestrzennej na terenie gminy, w tym uchwalanie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, z wyjątkiem morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej oraz terenów zamkniętych, należy do zadań własnych gminy”*.

Gminne rozwiązania planistyczne mają moc obowiązującą i wiążącą wszystkich właścicieli gruntów.

Każda z gmin powiatu skarżyskiego posiada studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Różny jest jednak stopień objęcia terenów tych gmin miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Niektóre z gmin w ogóle nie posiadają planów miejscowych. Należy zatem podejmować działania w kierunku objęcia jak największych powierzchni terenu ustaleniami mpzp.

Kształtowanie polityki przestrzennej w gminach powinno odbywać się w oparciu o następujące zasady:

- kreowania warunków zmierzających do poprawy jakości życia lokalnej społeczności (wszystkich mieszkańców),
- harmonijnego i skoordynowanego rozwoju struktur osadniczych przy uwzględnieniu cech i walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz tradycji regionu,
- stałego i konsekwentnego dążenia do kształtowania i poprawy ładu przestrzennego stanowiącego wartość ogólnospołeczną,
- ochrony takich obszarów jak tradycja i kultura,
- ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego przy założeniu racjonalnego ich wykorzystania dla potrzeb lokalnych i ponadlokalnych skorelowanego z procesem rozwoju społeczno – gospodarczego,
- bezpieczeństwa publicznego, ochrony zdrowia i życia ludzi, ochrony mienia,
- rozwoju i modernizacji infrastruktury technicznej przy uwzględnieniu integralności wewnętrznej gmin oraz powiązań ponadlokalnych, służących wzmocnieniu konkurencyjności i spójności regionu.

7. Uwarunkowania realizacji „Strategii Rozwoju Powiatu Skarżyskiego na lata 2021 – 2030”

7.1. System wdrażania oraz podmioty zaangażowane we wdrażanie „Strategii ...”

Strategia Rozwoju Powiatu Skarżyskiego realizowana będzie w horyzoncie czasowym 2021-2030 po jej przyjęciu przez Radę Powiatu w drodze uchwały. System wdrażania „Strategii (...)” zakłada realizację wielu działań przewidzianych w ramach wyznaczonych celów. Koordynacja wdrażania „Strategii (...)” leży po stronie samorządu powiatu. Po przyjęciu „Strategii (...)” przez Radę Powiatu, za jej prawidłowe wdrożenie odpowiedzialny będzie organ wykonawczy tj. Starosta Skarżyski.

Przy opracowywaniu „Strategii (...)” przyjęto zasadę, że zidentyfikowane kierunki działań nie powinny ograniczać się w swoich założeniach wyłącznie do zadań leżących w kompetencjach ustawowych samorządu powiatowego. Uwzględniono także kierunki działań, które wykraczają poza bezpośrednie strefy kompetencji samorządu powiatowego i których realizacja należeć będzie do innych podmiotów, w tym prywatnych czy organizacji pozarządowych.

Fundamentalną zasadą określającą sposób postępowania w trakcie wdrażania „Strategii (...)” jest zasada partnerstwa, rozumiana jako aktywna i otwarta współpraca równo traktowanych podmiotów, reprezentujących różnorodne środowiska i instytucje realizujące i wspierające realizację działań na rzecz rozwoju powiatu.

Współpraca i partnerstwo są kluczem do skutecznego wdrożenia działań ujętych w „Strategii (...)”, gdyż na zakres interwencji „Strategii (...)” składają się również zadania wykraczające poza formalne kompetencje samorządu powiatowego. Aktywność samorządu powiatowego w realizacji zadań ujętych w „Strategii (...)” może przejawiać się w trzech wymiarach:

PODLEGŁOŚĆ	WSPÓLZALEŻNOŚĆ	ODDZIAŁYWANIE
Obejmuje kierunki działania mieszczące się w zakresie bezpośrednich, formalnych kompetencji samorządu powiatowego i podległych mu jednostek.	Obejmuje kierunki działania, w odniesieniu do których samorząd powiatowy posiada wpływ pośredni. W tym wymiarze powiat występuje w roli inicjatora/koordynatora działań innych podmiotów.	Obejmuje działania wykraczające poza obszar bezpośrednich kompetencji lub pośredniego wpływu samorządu powiatowego. Zadania te znajdują się w gestii samorządu powiatowego, podmiotów prywatnych czy organizacji pozarządowych.

Instytucjami wspomagającymi w procesie wdrażania „Strategii ...” będą:

- Rada Powiatu,
- Powiatowy Urząd Pracy,
- Przedsiębiorcy, przedstawiciele sektora gospodarczego, instytucje otoczenia biznesu, instytucje szkoleniowe, sektor finansowy (banki, instytucje pożyczkowe i kredytowe),
- Organizacje pozarządowe z terenu powiatu.

Instytucjami partnerskimi, wspomagającymi powiat skarżyski w procesie wdrażania „Strategii (...)” staną się zarządcy określonych instrumentów i programów, w ramach których mogą być finansowane zadania:

- Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego,
- Agencja Rozwoju Regionalnego,
- Urząd Wojewódzki,
- Wojewódzki Urząd Pracy (WUP),
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚiGW),
- Gminy powiatu skarżyskiego,
- Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad (GDDKiA),
- Zarząd Dróg Wojewódzkich,
- Zarząd Dróg Powiatowych,
- Inne.

7.2. System monitorowania i ewaluacji „Strategii ...”

Istotnym wymogiem stawianym dokumentom strategicznym jest wewnętrzny system monitorowania oraz ewaluacji postępów we wdrażaniu oraz osiągnięciu założonych celów.

Proces monitoringu „Strategii ...” polega na systematycznym zbieraniu i analizowaniu informacji ilościowych i jakościowych dotyczących wdrażania „Strategii ...”. Ma on na celu zapewnienie zgodności realizacji zadań z uprzednio zatwierdzonymi założeniami i celami „Strategii ...”. Istotą monitoringu jest wyciąganie wniosków z tego, co zostało i nie zostało zrealizowane oraz modyfikowanie dalszych działań w sposób umożliwiający osiągnięcie zakładanych celów w przyszłości.

Ewaluacja „Strategii ...” dotyczy oceny realizacji przyjętej „Strategii ...” pod względem skuteczności, efektywności, użyteczności i trwałości wdrażanych działań zgodnych z celami określonymi w „Strategii ...”. Pomaga w planowaniu kolejnych działań dostarczając informacji niezbędnych do podjęcia decyzji. Odpowiada na pytanie: Czy i w jaki sposób udało się osiągnąć zamierzone cele?

„Strategia ...” nie jest dokumentem zamkniętym, który miałby obowiązywać cały czas w niezmiennym kształcie i nie należy jej w ten sposób postrzegać. „Strategia ...” powstała w określonych warunkach społecznych, ekonomicznych i politycznych, które ulegają ciągłej zmianie. Dlatego też wyznaczone w „Strategii ...” cele i kierunki działań wymagają ciągłego monitoringu zmian wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwoju danej jednostki, ciągłej obserwacji oraz oceny pozytywnych i negatywnych doświadczeń przy wdrażaniu „Strategii ...”, wdrażania rozwiązań naprawczych, korygujących odstępstwa od uprzednio przyjętych planów. Zatem warunkiem efektywnego wdrażania działań służących osiągnięciu celów zapisanych w „Strategii ...” jest posiadanie wiedzy na temat postępów osiąganych w zakresie wdrażania kierunków interwencji oraz zdolność do reagowania na pojawiające się różnice pomiędzy przyjętymi założeniami a uzyskiwanymi efektami realizacji kluczowych zadań.

Informacje pozyskane w procesie monitoringu powinny stanowić podstawę ewaluacji przyjętych w „Strategii ...” założeń, ponieważ monitorowanie to sposób mierzenia tego, co się dzieje, natomiast ewaluacja pozwala nam stwierdzić, co to oznacza.

Dla Strategii Rozwoju Powiatu Skarżyskiego na lata 2021 - 2030 przyjmuje się następujące typy ocen:

- *mid-term* (ocena w połowie okresu realizacji) - powinna badać stopień osiągniętej skuteczności na podstawie zebranych w trakcie monitoringu wskaźników,
- *ex-post* (ocena na zakończenie) - pozwala, na podstawie końcowych danych, na porównanie oczekiwanych celów z celami faktycznie osiągniętymi.

Monitoring pozwoli na uzyskanie konkretnych mierników osiągnięcia założonych w „Strategii ...” celów. Wybór właściwych mierzalnych wskaźników spowoduje efektywne monitorowanie procesów wdrażania „Strategii ...”. W poniższej tabeli zaproponowano wskaźniki, dzięki którym możliwe będzie śledzenie postępów w wykonaniu poszczególnych zadań i celów strategicznych.

Tabela 5. Wskaźniki realizacji zadań ujętych w „Strategii Rozwoju Powiatu Skarżyskiego na lata 2021 - 2030

Cel strategiczny 1. Zwiększenie konkurencyjności gospodarki powiatu skarżyskiego	
Cel operacyjny	Wskaźniki
1.1. Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba powstałych gospodarstw ekologicznych, agroturystycznych, - Liczba wypromowanych produktów lokalnych, - Liczba powstałych podmiotów gospodarczych na obszarach wiejskich powiatu, - Liczba udostępnionych informacji o źródłach finansowania dla nowych i istniejących aktywności gospodarczych.
1.2. Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej powiatu – poprawa warunków do inwestowania i powstawania nowych miejsc pracy	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba km przebudowanych/nowopowstałych odcinków infrastruktury drogowej i kolejowej, - Liczba zrealizowanych projektów z zakresu wyposażenia w szybkie łącza internetowe, - Powierzchnia nowych terenów inwestycyjnych (ha), - Powierzchnia terenów włączonych do obszarów specjalnych stref ekonomicznych (ha), - Liczba szkoleń oraz liczba uczestników szkoleń zorganizowanych przez PUP dla mieszkańców powiatu skarżyskiego mających na celu zwiększenie kompetencji zawodowych.
1.3. Rozwój turystyki i infrastruktury turystyczno – sportowej w oparciu o walory przyrodnicze i kulturowe powiatu	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba km wybudowanych ciągów pieszych i rowerowych, - Liczba nowopowstałych atrakcji turystycznych, - Liczba wydarzeń promujących atrakcje turystyczne powiatu, walory przyrodnicze i kulturowe, - Liczba wydarzeń zorganizowanych wspólnie z gminami powiatu skarżyskiego oraz podmiotami branży turystycznej.

Cel strategiczny 2. Ochrona zasobów naturalnych i środowiska	
Cel operacyjny	Wskaźniki
2.1. Poprawa jakości powietrza – ograniczanie „niskiej emisji”	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba budynków poddanych termomodernizacji, - Liczba wymienionych przestarzałych źródeł ciepła, - Wielkość zużycia energii, ciepła, paliw przed i po wykonaniu termomodernizacji budynków, zmianie oświetlenia na energooszczędne, - Liczba nowopowstałych instalacji OZE na terenie powiatu skarżyskiego (zwłaszcza pracujących dla potrzeb budynków użyteczności publicznej), - Liczba przeprowadzonych akcji/inicjatyw przeciwdziałania zanieczyszczeniu powietrza, - Liczba zrealizowanych programów międzygminnych związanych z wymianą pieców.
2.2. Zrównoważona gospodarka wodno - ściekowa	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba km wybudowanej/zmodernizowanej sieci wodociągowej, - Liczba km wybudowanej/zmodernizowanej sieci kanalizacyjnej.
2.3. Racjonalne gospodarowanie odpadami oraz wspieranie idei gospodarki o obiegu zamkniętym (GOZ)	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba zorganizowanych spotkań informacyjnych o tematyce gospodarki o obiegu zamkniętym, - Liczba projektów/zadań zrealizowanych w formule partnerstwa publiczno – prywatnego.
2.4. Wysoki poziom świadomości ekologicznej wśród mieszkańców powiatu skarżyskiego	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba zorganizowanych akcji informacyjnych promujących rozwiązania proekologiczne wśród mieszkańców powiatu skarżyskiego

Cel strategiczny 3. Zwiększenie konkurencyjności kapitału ludzkiego	
Cel operacyjny	Wskaźniki
3.1. Promocja i ochrona zdrowia mieszkańców poprzez rozwój profilaktyki zdrowotnej a także poprawę infrastruktury i opieki medycznej	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba wydarzeń i innych projektów służących ochronie zdrowia i profilaktyce zdrowotnej, - Nakłady finansowe z budżetu powiatu na realizację przedsięwzięć z zakresu ochrony i promocji zdrowia, - Wysokość nakładów poniesionych na modernizację, rozbudowę i wyposażenie placówek ochrony zdrowia, - Liczba wdrożonych programów promocji i profilaktyki zdrowotnej, - Liczba osób biorących udział w programach promocji i profilaktyki zdrowotnej.
3.2. Zwiększenie efektywności w rozwiązywaniu problemów społecznych – wsparcie osób potrzebujących, zagrożonych wykluczeniem społecznym	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba osób korzystających z pomocy MOPS/GOPS według rodzaju pomocy, - Liczba zrealizowanych programów profilaktycznych, - Liczba punktów bezpłatnego poradnictwa prawnego funkcjonujących na terenie powiatu, - Liczba zrealizowanych szkoleń, kursów i innych form pomocy dla osób bezrobotnych oraz zainteresowanych prowadzeniem działalności na własny rachunek, - Liczba i rodzaj działań ukierunkowanych na wsparcie inicjatyw tworzenia platform współpracy pomiędzy pracodawcami a

	szkołami - Liczba utworzonych rodzinnych domów dziecka, - Kwota wydatków przeznaczonych na pomoc społeczną.
3.3. Poprawa infrastruktury oświatowej i sportowej oraz zapewnienie wysokiej jakości kształcenia ponadpodstawowego umożliwiającego dostosowanie do wymagań rynku pracy	- Liczba wybudowanych/zmodernizowanych obiektów sportowych przy placówkach oświatowych, - Liczba rozbudowanych lub modernizowanych obiektów służących realizacji zadań oświatowych, - Liczba nowoutworzonych kierunków kształcenia w szkołach ponadpodstawowych, - Średni wynik zdanych egzaminów maturalnych i zawodowych w danym roku (%).
3.4. Wzmacnianie potencjału społeczeństwa obywatelskiego	- Liczba przedsięwzięć, inicjatyw i projektów zorganizowanych przez lokalne organizacje społeczne, - Liczba opracowanych i wdrożonych konsultacji społecznych aktów prawa miejscowego, - Liczba przedsięwzięć zrealizowanych w oparciu o konsultacje społeczne.
3.5. Przyjazna dla obywateli oraz sprawnie działająca administracja powiatowa	- Liczba przedsięwzięć polegających na likwidacji barier architektonicznych, - Liczba e-usług, - Liczba zrealizowanych projektów partnerskich z gminami i innymi organizacjami.

7.3. Partycypacja społeczna w procesie tworzenia „Strategii ...”

Partycypacja społeczna uważana jest za miarę rozwoju demokracji i społeczeństwa obywatelskiego. Dlatego też jedną z istotnych form współpracy samorządu terytorialnego ze społecznością lokalną jest udział mieszkańców w tworzeniu strategii rozwoju. Dla zapewnienia właściwego rozwoju powiatu skarżyskiego konieczny jest udział społeczności lokalnej lub jej reprezentantów w opracowywaniu i realizacji różnych decyzji, zwłaszcza tych, które mają strategiczny charakter.

Z uwagi na istniejącą w czasie opracowywania „Strategii (...)” pandemię związaną z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2, proces uspołecznienia prac nad dokumentem ograniczono do konsultacji poszczególnych etapów powstawania dokumentu z *Zespołem Koordynatorów do udziału w pracach nad opracowaniem Strategii Rozwoju Powiatu Skarżyskiego na lata 2021 – 2030*, jaki został powołany Zarządzeniem Nr 18/2021 Starosty Skarżyskiego z dnia 27 kwietnia 2021 r.

Ponadto drogą korespondencyjną zwrócono się z prośbą do przedstawicieli lokalnej gospodarki (większe podmioty gospodarcze działające na terenie powiatu skarżyskiego) oraz instytucji o udzielenie informacji potrzebnych do opracowania „Diagnozy sytuacji przestrzennej, społecznej i gospodarczej powiatu skarżyskiego” oraz projektu „Strategii Rozwoju Powiatu Skarżyskiego na lata 2021 – 2030”.

Zwrócono się również do wszystkich gmin powiatu skarżyskiego z prośbą o udzielenie informacji na potrzeby opracowania niniejszej „Strategii (...)”, w tym o określenie ewentualnych potrzeb inwestycyjnych.

Sprawozdanie z otrzymanych odpowiedzi stanowi Załącznik Nr 2 do niniejszego dokumentu.

W dniu 07 grudnia 2021 r. w siedzibie Starostwa Powiatowego w Skarżysku – Kamiennej odbyło się spotkanie w sprawie projektu „Strategii ...”, w którym wzięli udział przedstawiciele m.in.:

- Starostwa Powiatowego w Skarżysku – Kamiennej,
- gmin powiatu skarżyskiego,
- instytucji rynku pracy i pomocy społecznej,
- wykonawca projektu „Strategii ...”.

Podczas spotkania przedyskutowano kwestie dotyczące zakresu planowanych w ramach „Strategii ...” przedsięwzięć.

W celu przeprowadzenia wymaganych prawem konsultacji społecznych projektu „Strategii (...)”, dokument został zamieszczony na stronie internetowej powiatu <https://skarzysko.powiat.pl/> oraz w Biuletynie Informacji Publicznej Starostwa Powiatowego w Skarżysku – Kamiennej <http://powiat.skarzyski.lo.pl/>. Ewentualne uwagi i opinie dotyczące projektu dokumentu mogły być zgłaszane za pośrednictwem poczty elektronicznej na adres lukasz.wisowaty@skarzysko.powiat.pl lub przesłane na adres Starostwa Powiatowego w Skarżysku – Kamiennej.

Konsultacje projektu dokumentu były zgodne z ustawą z dnia 16 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t. jedn. Dz. U. 2021 poz. 1057) oraz ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t. jedn. Dz. U. 2021 poz. 247 ze zm.).

7.4. Środowiskowe uwarunkowania realizacji inwestycji ujętych w „Strategii ...”

W celu ograniczenia lub wyeliminowania ewentualnego negatywnego oddziaływania na środowisko przyrodnicze inwestycji ujętych w „Strategii ...” proponuje się zastosowanie rozwiązań wymienionych w poniższej tabeli.

Tabela 6. Proponowane środki i zalecenia niwelujące ewentualne niekorzystne oddziaływania na środowisko

Element środowiska przyrodniczego	Proponowane środki/zalecenia
Zdrowie ludzi	<ul style="list-style-type: none"> - Oznakowanie obszarów, gdzie prowadzone będą prace budowlane w celu zwiększenia bezpieczeństwa ludzi podczas wykonywania tych prac, - Stosowanie sprawnego technicznie sprzętu oraz bezwzględne przestrzeganie przepisów BHP, - Ograniczanie czasu pracy maszyn budowlanych do niezbędnego minimum w celu zmniejszenia emisji spalin oraz hałasu, - Stosowanie systemów zabezpieczających rusztowania oraz maszyny i urządzenia podczas remontów i innych prac budowlanych
Świat zwierząt	<ul style="list-style-type: none"> - Wykonywanie inwentaryzacji budynków przed przystąpieniem do prac budowlanych pod kątem występowania gniazd ptaków oraz nietoperzy, - Prowadzenie prac poza okresem lęgowym ptaków oraz rozrodu nietoperzy czy innych gatunków ważnych ze względów przyrodniczych, których występowanie stwierdzono, - W sytuacji braku możliwości prowadzenia prac w okresie pozalęgowym odpowiednio wcześniej należy zabezpieczyć budynki przed możliwością zakładania w nich lęgowisk, - Prowadzenie prac budowlanych i modernizacyjnych w możliwie najkrótszym

	czasie
Świat roślin	<ul style="list-style-type: none"> – Wprowadzanie nowych obszarów zieleni urządzonej, dostosowanej do warunków siedliskowych oraz nawiązującej do otoczenia, – Zachowanie wysokiej kultury prowadzenia robót budowlanych, z poszanowaniem wymagań ochrony środowiska, – Prowadzenie ręcznych wykopów w sąsiedztwie systemów korzeniowych w czasie wykonywania prac budowlanych, – Zabezpieczenie pni drzew narażonych na otarcia ze strony sprzętu budowlanego (np. włókniny i obudowy drewniane), – Maksymalnie ograniczać rozmiary placów budowy
Wody powierzchniowe i podziemne	<ul style="list-style-type: none"> – Zabezpieczenie placów budowy (skład materiałów, odpadów) w sposób zapobiegający kontaktowi z wodami opadowymi i gruntowymi, – Zbieranie w sposób selektywny powstających odpadów i gromadzenie ich czasowo, do momentu wywozu na składowisko odpadów lub innego zagospodarowania, – Kontrola szczelności instalacji paliwowych pojazdów i maszyn wykorzystywanych w czasie prac budowlanych celem zapobieżenia możliwości miejscowego skażenia środowiska gruntowego substancjami ropopochodnymi, – Zapewnienie zaplecza socjalnego oraz przenośnych toalet dla pracowników budowy oraz regularne opróżnianie toalet z wykorzystaniem samochodów asenizacyjnych wyposażonych w odpowiedni sprzęt, – Zachowanie szczególnej ostrożności w czasie prowadzenia prac w sąsiedztwie cieków i zbiorników wodnych
Jakość powietrza	<ul style="list-style-type: none"> – Zachowanie wysokiej kultury prowadzenia robót w szczególności poprzez: systematycznie sprzątanie placów budowy, zraszanie wodą placów budowy (zależnie od potrzeb), ograniczenie do minimum czasu pracy silników spalinowych maszyn budowlanych
Powierzchnia ziemi	<ul style="list-style-type: none"> – Przed rozpoczęciem prac ziemnych należy zebrać warstwę gleby (humus), a po zakończeniu prac rozplantować na powierzchni terenu, – Przestrzeganie prawidłowej gospodarki odpadami
Krajobraz	<ul style="list-style-type: none"> – Zintegrowanie nowych przedsięwzięć inwestycyjnych z istniejącą rzeźbą terenu
Klimat	<ul style="list-style-type: none"> – Ograniczanie czasu pracy maszyn budowlanych do niezbędnego minimum celem ograniczenia emisji spalin, – Stosowanie nowoczesnego i sprawnego technicznie sprzętu, – Stosować urządzenia o niskich parametrach emisji zanieczyszczeń
Zabytki i dobra materialne	<ul style="list-style-type: none"> – Przewidziane w „Strategii ...” zadania inwestycyjne nie będą dotyczyć obiektów zabytkowych, – W wyniku realizacji przedsięwzięć nastąpi rozwój i odnowienie infrastruktury technicznej, odnowienie obiektów publicznych w wyniku termomodernizacji, – W wyniku realizacji inwestycji wzrośnie atrakcyjność powiatu dla przyszłych inwestorów oraz zwiększy się standard życia lokalnej społeczności

Zaleca się bezwzględne respektowanie rygorów ochronnych określonych przepisami prawa dla poszczególnych obszarów cennych przyrodniczo.

Z uwagi na rodzaj a także skalę planowanych działań ujętych w niniejszym dokumencie, nie przewiduje się wystąpienia zagrożeń dla środowiska naturalnego oraz zdrowia i życia ludzi. Wszystkie zadania realizowane będą w granicach administracyjnych powiatu skarżyskiego. Należy dążyć do integracji nowych przedsięwzięć inwestycyjnych z istniejącą rzeźbą terenu, walorami krajobrazowymi, szatą roślinną, zagospodarowaniem przestrzeni, uwarunkowaniami kulturowymi itp.

Inwestycje/działania zaplanowane w „Strategii ...” realizowane będą głównie w obszarach zmienionych antropogenicznie, zurbanizowanych, przekształconych w wyniku działalności

człowieka. Nie przewiduje się realizacji inwestycji oraz lokalizowania placów budowy na obszarach chronionych. Realizacja zaplanowanych inwestycji/działań przyniesie korzyści zarówno dla środowiska a także wpłynie na poprawę warunków życia mieszkańców powiatu skarżyskiego.

8. Ramy finansowe i źródła finansowania

Strategia Rozwoju Powiatu Skarżyskiego na lata 2021-2030 określa podstawowe cele i kierunki działania powiatu na przestrzeni najbliższych lat. W znacznym stopniu okres ten będzie pokrywał się z perspektywą finansową Unii Europejskiej na lata 2021– 2027. Zatem przed samorządem powiatowym stoi perspektywa pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych na realizację zaplanowanych w powyżej wskazanym okresie działań. W dużej mierze od pozyskania zewnętrznych funduszy pomocowych zależy realizacja większości zadań ujętych w „Strategii ...”. Część zadań ze względu na znaczne koszty, będzie mogła zostać zrealizowana tylko przy wsparciu środków zewnętrznych. Dlatego też konieczne jest aplikowanie o środki unijne (lub pochodzące z alternatywnych programów) aby zwiększyć zdolność inwestycyjną powiatu i skutecznie realizować niniejszą „Strategię (...)”.

Środki finansowe przeznaczone na wsparcie zaplanowanych w niniejszym dokumencie działań mogą pochodzić ze źródeł krajowych oraz zewnętrznych - środków Unii Europejskiej, instrumentów finansowych ustanowionych przez Państwa Darczyńców (Norwegię, Islandię i Lichtenstein) w zamian za dostęp do wspólnego rynku UE - i są przyznawane na szczeblu centralnym lub regionalnym. Formy udzielanej pomocy są różne, najczęściej jest to współfinansowanie działania, dotacja, kredyt, pożyczka, dopłata do oprocentowania lub kapitału kredytu, itd.

Dla samorządów lokalnych najbardziej popularnym źródłem finansowania działań są Regionalne Programy Operacyjne, branżowe Programy Operacyjne oraz krajowe fundusze ochrony środowiska i wsparcia inwestycji samorządowych.

Źródłami finansowania zadań ujętych w „Strategii (...)” będą:

- Środki z budżetu powiatu na realizację zadań własnych,
- Środki budżetów gmin na realizację zadań własnych,
- Środki budżetu państwa,
- Fundusze celowe,
- Zewnętrzne środki publiczne – dostępne przede wszystkim w ramach programów finansowanych z Unii Europejskiej (m.in. Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego).

Do wspólnotowych środków i instrumentów publicznych, które wspierają realizację zadań samorządów należą:

- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, który wspiera realizację działań zmierzających do zmniejszania różnic w rozwoju gospodarczym pomiędzy regionami Unii Europejskiej,
- Europejski Fundusz Społeczny, który współfinansuje działania związane z polityką zatrudnienia i rozwoju zasobów ludzkich,
- Fundusz Spójności, który stanowi instrument polityki spójności gospodarczej i społecznej, współfinansujący projekty w dziedzinie środowiska naturalnego.

Głównym źródłem finansowania części działań zaplanowanych w „Strategii (...)” będą środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej przy współudziale środków z budżetu powiatu, które przy współfinansowaniu inwestycji ze środków unijnych będą stanowiły tzw. wkład własny.

Osiąganiu zakładanych w „Strategii (...)” celów będą sprzyjały także następujące instrumenty finansowe:

- Krajowe fundusze celowe - Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Fundusze Ministerstwa Sportu,
- Fundusze Ministerstwa Edukacji i Nauki,
- Fundusze Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz inne źródła finansujące projekty w obszarze kultury,
- Fundusze Ministerstwa Spraw Wewnętrznych,
- Fundusze Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji.

Realizacja części zadań przewidzianych w „Strategii ...” wymaga również i zakłada współpracę z gminami powiatu skarżyskiego oraz innymi podmiotami. Współpraca ta może obejmować również wymiar finansowy, w tym przekazanie dotacji na realizację zadania.

Podstawą do określenia ram finansowych działań strategicznych stanowić będzie budżet powiatu skarżyskiego oraz Wieloletnia Prognoza Finansowa, która obejmuje informacje o dochodach bieżących i majątkowych oraz określa nakłady finansowe, limity zobowiązań i wydatków majątkowych na wieloletnie zadania inwestycyjne. Bieżące finansowanie odbywać się będzie natomiast poprzez uwzględnianie nakładów inwestycyjnych w budżecie powiatu na dany rok.

Konsekwentna realizacja założeń „Strategii ...”, umiejętne wykorzystanie lokalnych zasobów oraz wychwytywanie wszystkich pojawiających się w otoczeniu szans na pozyskanie środków finansowych na realizację zaplanowanych zadań z pewnością przyspieszy zarówno społeczny jak i gospodarczy rozwój powiatu skarżyskiego.

Spis tabel

Tabela 1. Struktura analizy SWOT	26
Tabela 2. Analiza mocnych i słabych stron powiatu skarżyskiego.....	27
Tabela 3. Analiza szans i zagrożeń rozwoju powiatu skarżyskiego	30
Tabela 4. Oczekiwane skutki interwencji w OSI MOF Miasta Północy w powiązaniu z celami Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+	57
Tabela 5. Wskaźniki realizacji zadań ujętych w „Strategii Rozwoju Powiatu Skarżyskiego na lata 2021 - 2030.....	62
Tabela 6. Proponowane środki i zalecenia niwelujące ewentualne niekorzystne oddziaływania na środowisko	65

Spis map

Mapa 1. Granice Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Północy w województwie świętokrzyskim	56
--	----

Załączniki

Załącznik Nr 1. Diagnoza sytuacji przestrzennej, społecznej i gospodarczej powiatu skarżyskiego, czerwiec 2021	
--	--